

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887.

Andra Kammaren.

N:o 15.

Torsdagen den 16 Juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
statsutskottets utlåtande n:o 8, och lagutskottets utlåtande n:o 17.

§ 2.

Till fortsatt föredragning anmäldes bevillningsutskottets betänkande n:o 3, angående villkoren för försäljning af bränvin; dervid i ordningen förekom:

Punkten 3.

På anförda skäl hemställde utskottet under förevarande punkt, att § 33 i bränvinsförsäljningsförordningen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Bränvin, som är försatt med något för helsen skadligt ämne eller som icke är renadt eller hvars styrka ej uppgår till minst 40 procent, får ej vid minuterung eller utskänkning till salu hållas».

I fråga härom anförde:

Herr Lundberg: Då jag icke kan finna giltiga skäl, hvarföre bränvin, som afyttras genom minuthandel eller utskänkning, skall hafva så hög styrka som för närvarande är stadgad, anser jag, att den ändring, utskottet i afseende härå föreslagit, bör godkännas. Men då utskottet velat göra ändring uti ifrågavarande paragraf, anser jag ock, att utskottet icke bort förnya det uppenbara misstag, som förefunnes i paragrafen genom att der begagna orden *minuterung* eller *utskänkning* i stället för, såsom väl är meningen, *minuthandel* eller *utskänkning*. Sådan

Angående ändring i § 33 i bränvinsförsäljningsförordningen.

Angående ändring i § 33 i bränvinsförsäljningsförordningen.
(Forts.)

är ock paragrafens lydelse i den författning rörande försäljning af bränvin, som förut var gällande; och jag hemställer därför, att förslaget må godkännas med den ändring, att orden »minutering eller utskänkning» utbytas mot orden »minuthandel eller utskänkning».

Herr Nilsson i Kägglå: Utskottet har denna gång gått motionärens önskan till mötes, men derigenom skulle bränvinsbolagen beredas en ytterligare stor vinst, som synes mig icke vara med rättvisa öfverensstämmande. Om vi nemligen tänka bränvinets styrka skulle få nedsättas till 40 proc., så kan jag icke förstå annat, än att de, som hafva den stora fördelen att i städerna handla med bränvin, skulle än ytterligare komma att rikta sig på den mindre bemedlade befolkningens bekostnad. Denna fråga har så många gånger förut diskuterats i denna kammare, men kammaren har aldrig velat bifalla ett sådant förslag som detta. Jag hoppas också, att åsigterna icke nu förändrats och skall därför yrka afslag på utskottets förslag.

Herr Sjöcrona: Den siste talaren hyllade den åsigt: litet, men godt. Han ville således hafva starkt bränvin. För min del anser jag verkligen, att bevillningsutskottet kunnat taga bort bestämmelsen om procenthalten; ty det finnes alltid de som reglera denna sak, nemligen säljarne, hvilka nog akta sig att lemna för stark procenthalt å spriten till köparne. Utspåda de förre den för mycket, säga köparne: vi vilja icke hafva en sådan vara. Att vi här i landet hafva hög procenthalt å spriten, härleder sig från gamla tider, då regeringen sjelf anlade och uppmuntrade folket till att anlägga brännerier för bränvinsbränning och äfven att dugtigt förtära af denna vara. Då, på den tiden, som man brände bränvin på det gamla sättet, vet man ju det, att det bränvin, som icke innehöll 6 grader, var uppblandadt med en vätska, som heter lank och innehöll mycket finkelolja. För att få eu god afsättning på varan fann man att bränvinet måste vara minst 6-gradigt; annars ville ingen köpa deraf. Nu åter, sedan man kunnat genom nya förbättringar i apparaterna för tillverkningen få mycket starkt bränvin och nästan helt och hållet taga bort finkeloljan, så kan den icke hafva någon menlig inverkan på smaken af bränvinet. Jag tycker för min del, att det vore bra, om procenthalten blefve nedsatt; men jag har icke något yrkande att framställa.

Herr Ahlström: Jag hade efter diskussionen i går afton icke förväntat att mot det förslag, som utskottet framställt, skulle i denna kammare göras yrkande om afslag på den grund, att man ville bibehålla hitills gällande alkoholhalt. Utskottet har visserligen varit i någon ovisshet om vid hvilken siffra man skulle stanna, och kanske hade det varit bättre att taga bort hvarje föreskrift om alkoholhalten, såsom skett i flere främmande länders bränvinslagstiftning. Men då tidigare yrkanden i denna riktning hållit sig till ungefär den siffra,

som utskottet föreslagit, föreställer jag mig, att denna siffra bör vinna godkännande af Riksdagen och vill därför yrka bifall till förslaget.

Angående ändring i § 33 i bränvinsförsäljningsförordningen.

(Forts.)

Den anmärkning i afseende på ordalydelsen, som af en föregående talare gjordes, i det han yrkade, att ordet *minutering* måtte utbytas mot *minuthandel*, har icke någon saklig betydelse och torde därför kunna lemnas utan afseende. Utskottet har vid formuleringen af sitt förslag ordagrant följt paragrafens lydelse i den senast utfärdade förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin, det är endast siffran, som blifvit ändrad.

Jag hemställer därför om bifall till utskottets förslag.

Herr vice talmannen Sv. Nilsson: Den siste ärade talaren började sitt anförande dermed, att han icke väntat sig att i denna kammar följa yrkanden på afslag å utskottets föreliggande betänkande. För min del skulle jag vilja vända om satsen och säga, att jag knappast väntat mig att bevillningsutskottet, då intet förslag derom inom kammarerna blifvit väckt, skulle taga upp en fråga till behandling, som så nyligen blifvit afslagen. Jag kan icke förstå, hvarföre bränvinsbolagen ånyo skola tillåtas beskatta svenska folket; ty jag kan icke finna att det föreliggande förslaget skulle tjena till annat än att bereda dessa bolag, eller egentligen städerna, ytterligare ökade inkomster af bränvinsförsäljningen. Ingen skall kunna inbilla mig, att därför att man nedsätter bränvinets styrka till 40 %, priset på bränvinet därför skall falla på krogarne. Den, som begagnar supen, tager den nog om än bränvinet är svagt, och kostnaden därför blir, äfven om alkoholhalten nedsättes, lika mycket som hittills. Då städerna hafva så stora inkomster af bränvinsförsäljningen, som de nu hafva, så att de beskatta svenska folket för flera millioner kronor, har jag föreställt mig, att de åtminstone kunna gifva den som super en vara, som i någon mån utgör valuta för hvad han betalar, men så är icke fallet redan nu, och skulle blifva det ännu mindre, om det föreliggande förslaget antoges. Jag vill för min del vara med om att befrämja nykterhetens sak, men jag kan icke finna, att man gör det på den nu föreslagna vägen, snarare tvärt om. Man lagstiftar dessutom icke blott för drinkarne utan äfven för dem, som icke kunna hänföras till denna kategori. Och tro herrarne väl, att drinkaren, om han förtär 40 % bränvin, låter sig nöja med samma kvantitet deraf, som när han får af en starkare vara? Det tror jag för min del ej, utan följderna blir blott den, att han köper en eller annan sup till, så att ruset blir fullständigt. På detta sätt befrämjar man superiet, i stället för att inskränka det, på samma gång som dessa samhällets olycksbarn åläggas ytterligare skatter till kommunen, hvilken redan af drinkaren uttager orimliga skatter af bränvinsförsäljningen. Jag hade trott, att denna fråga icke skulle ha upptagits af utskottet, då motion ej i ämnet blifvit väckt, och jag kan heller icke finna, att bevillningsutskottet haft någon an-

Angående ändring i § 33 i brännvinsförsäljningsförordningen.
(Forts.)

ledning att göra det. Derför förenar jag mig med den talare, som yrkat afslag å utskottets förslag härutinnan.

Med herr vice talmannen förenade sig herrar *Svensson* i Lösen, *Jönsson* i Sandby och *Sundling*.

Herr Lundberg: Då herr Ahlström förklarade, att den anmärkning, jag framstälde beträffande ordet utminuterung, »icke hade någon saklig betydelse», ber jag få erinra, att gällande förordning rörande försäljning af bränvin bestämdt uttrycker hvad som skall anses såsom minuthandel, men det finnes ingen sådan bestämmelse rörande utminuterung. Då utskänkning glasvis af bränvin måste anses såsom minuterung, bör väl icke i brännvinsförsäljnings-förordningen detta uttryck, som innefattar just det samma, som det strax derpå följande ordet, begagnas i stället för minuthandel. Om ett misstag i detta afseende egt rum i nu gällande förordning, borde väl utskottet hafva rättat detta misstag. Det kunde ju annars hända att, om en person åtalas för minuthandel med bränvin af annan beskaffenhet än här säges, han sökte försvara sig dermed, att i denna paragraf icke talades om minuthandel. Jag tror således icke, att herr Ahlströms yttrande var riktigt; och jag vidhåller därför min hemställan, att, derest någon förändring eljest skall ske af denna paragraf, ordet minuterung utbytes mot minuthandel.

Herr Björkman: Det har många gånger inom denna kammare blifvit sagdt, vare sig det varit fråga om nykterheten eller brännvinsförsäljningen, att bränvinet är mycket skadligt för helsan; och vi alla, som vilja verka för nykterhet, äro öfvertygade om, att det är skadligt både i fysiskt och moraliskt hänseende. Bevillningsutskottet har nu sökt i ringa mån göra bränvinet mindre skadligt. Herr vice talmannen har visserligen sagt, att bränvinet härigenom skulle fördryas, men jag tror att man får rätta priset efter varans kvalitet, om detta förslag vinner Riksdagens bifall. Det är alltid ledsamt att säga något i denna fråga, men det är ju icke underligare i detta fall än annars, att åsigterna äro delade. Utskottet har utgått från den synpunkten, att man gör bränvinet mindre skadligt, om normalstyrkan sänkes. För min del anhåller jag också på dessa skäl om bifall till utskottets förslag.

Herr Nyström: Jag ber få uttrycka mitt instämmande i det föreliggande förslaget. För några år sedan var jag med om att rösta för bifall till ett då föreliggande förslag om 30 procents afskrifning på grundskatter och indelningsverk. Här är nu fråga om några procents afskrifning på en annan skatt, och jag delar i detta fall icke herr vice talmannens betänkligheter mot att ingå på detta förslag, därför att det icke drabbar endast supare, utan äfven dem som vilja

räknas till de bättre samhällsklasserna. Det kan icke anses ur vägen att, då en vara, som notoriskt innehåller ett starkt gift, sprides bland allmänheten, man genom en småningom skeende afskrifning af gifthalten, vänjer allmänheten vid en mindre sprithalt. Smaken kan ju odlas, och det lider intet tvifvel, att de, som nu finna smak i det 46-gradiga, småningom skola finna smak jemväl i det 40-gradiga, till dess man efter ytterligare någon tid kan komma med förslag om ytterligare 6 procents afskrifning. Likasom landtmännen med glädje se att man går vidare med afskrifningen af grundskatterna, torde man nu med glädje kunna motse, att de skola vara med om att afskrifva några procent på denna sorts skatt.

Herr Jonsson i Hof: Jag för min del får bekänna, att jag icke tror, att en nedsättning af spritstyrkan skall särdeles verka till nykterhetens befrämjande, och till stöd för denna min åsigt får jag påpeka, att man här i kammaren vill göra inskränkningar uti rättigheten att försälja vin, öl och dylikt, under påstående att dessa drycker missbrukas och åstadkomma rus. Då det påstås, att till och med mycket svaga drycker äro farliga, så måste man förutsätta att, om styrkan nedsättes, också konsumtionen ökas mera. Drinkaren vill hafva sitt rus, och han ger sig icke förr än han får det. Från denna synpunkt sedt tror jag icke att en nedsättning i alkoholhalten skall verka mycket till nykterhetens befrämjande. Men det finnes äfven ett annat skäl. Våra tullar draga 15 öre per liter på sådant vin, som går upp till en alkoholhalt af 21 procent. Dessa viner kunna sägas vara utländska spritvaror. Skall man nu på bränvin om 40 procent fortfarande lägga en skatt af 40 öre, blir det således en mycket högre skatt på bränvin än på vin, trots att detta införes i landet och bränvinet är af svenskt fabrikat. Kunna äfven svenska arbetets vänner tycka att detta är rätt, så äro de bra beskedliga. Jag tror dock icke att man bör gå till väga på det sättet, utan jag tror hellre att man bör låta den procent för bränvinets alkoholhalt, som vi nu ega, stå qvar, till dess man på samma gång kan ändra procenthalten och tullen på viner, som införas, hvilket låter sig göra, först när den franska handelstraktaten gått till ända.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmanen till proposition upptagit de olika yrkandena, blef utskottets hemställan af kammaren afslagen.

Punkten 4:

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 100, hade herr E. Nyström föreslagit, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t skyndsamt låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag derom, att efter högst tjugu års

Angående ändring i § 33 i bränvinsförsäljningsförordningen.

(Forts.)

Angående förbud, efter viss tid, mot tillverkning och försäljning af alkoholhaltiga drycker för andra än medicinska och tekniska ändamål.

Angående förbud, efter viss tid, mot tillverkning och försäljning af alkoholhaltiga drycker för andra än medicinska och tekniska ändamål.

(Forts.)

förlopp all tillverkning och försäljning af destillerade, alkoholhaltiga drycker för andra än medicinska och tekniska ändamål må varda helt och hållet förbjudna; men hemställde utskottet, att ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Nyström: Jag skall bedja om tillåtelse att få upptaga kammarens tid några minuter, för att säga ett par ord om den motion jag haft djerfheten att väcka till lif om igen. Den nu föreliggande motionen innefattar nemligen samma förslag, som herr Thermænius vid förra Riksdagen framlade, om införande af absolut förbud för tillverkning och försäljning af brännvin och andra spirituösa drycker, att fullt tillämpas efter 20 år.

Utskottet har visserligen erkänt, att motionen har ett »ädelt syfte»; men det anser tillika, att förslaget är »för närvarande» utförbart. Ja, om jag hade föreslagit åtgärdens vidtagande med det samma, så hade detta varit riktigt. Men den åtgärd jag föreslagit är ämnad att genomföras först efter 20 år. Och då är det orimligt, när utskottet talar om en åtgärd »för närvarande». Någon sådan sättes icke i fråga, när motionen talar om en frist af 20 år. Det är alltså ett svepskäl, som utskottet begagnat, när det talar om att den åtgärd jag föreslår skulle vara ett alltför djupt ingripande steg »för närvarande».

Vidare säger utskottet, att ett absolut förbud skulle vara ett alltför mäktigt ingrepp i den enskildes sjelfbestämningsrätt. Jag har icke talat om något förbud för den enskilde att förtära spritdrycker. Det vore nemligen en orimlighet, att förbjuda den enskilde att förtära så mycket brännvin han vill. I min motion är det fråga om att förbjuda tillverkning och tillhandahållande af spritvaror. Ingen lag i verlden kan sätta i fråga att förbjuda den enskilde att göra sig sjelf hvilken skada han vill. Men vill någon söka att skada sin nästa, så är det på sin plats, att lagen träder emellan. Om jag föreslår ett förbud för sprithaltiga dryckers tillhandahållande, så innebäres deri icke ett förbud för den enskilde att begagna så mycket spritvaror han vill. Jag har föreslagit att efter 20 år i vårt land införa en sådan ordning, att man skulle få köpa spritvaror endast för medicinska och tekniska behof. Om den som köper sådana varor sedan behagar begagna dem för egen del såsom njutningsmedel, så är detta någonting som lagstiftningen icke kommer åt, och som icke rör den ifrågasatta lagen. Detta med afseende på utskottets motivering.

Slutligen skall jag be, att för de herrar, som tycka att förslaget är allt för orimligt och fantastiskt, få anföra, att detta mitt förslag aldeles icke är ett nytt förslag. Frågan om allmänt förbud mot sprittillverkning och försäljning är tvärt om en mycket gammal fråga i vårt land. Redan under Carl den tolfte tid försökte man sig på ett allmänt förbud mot brännvinstillverkning. 1756 och 1772 utfärdades också sådana förbud mot spritdryckshandteringen — till en del på grund af

den store Linnés inflytande. Men förbudet kunde icke länge hålla i sig, emedan det fattades, hvad en talare på stockholmsbänken i går alton träffande kallade det, den *resonnansbotten*, som en lagstiftning behöfver, för att icke blifva en död bokstaf.

Ännu så sent som år 1842 beslöts det af norska stortinget, »att bränvinsbränning skulle efter tio års förlopp vara förbjuden i riket»; och det var endast Carl den fjortonde Johans förutseende vishet och klokhed, som gjorde att lagen icke blef stadfästad, emedan det fattades den allmänna folkmening eller opinion som behöfdes.

Nu är frågan: skulle icke också en sådan här åtgärd, som den jag har föreslagit, komma att sakna ett stöd i allmänna opinionen? Jag tror icke det. Jag tror att den opinion i denna fråga, som finnes i vårt land, är så stor och stark, att den åtminstone erbjuder några skäl för den tanken, att man icke bör på rak arm afslå ett sådant förslag som detta. Låt opinionen hålla på i 20 år till, skola vi se, att den skall vara tre-, fyra-, ja femdubbelt starkare än nu. Såsom exempel på den stämning i landet, som förefinnes, vill jag anföra, att den motion jag nu framfört har föranlett flere tacksamhetsskrifvelser, som kommit mig till handa. Jag vill icke trötta kammaren med att uppläsa dem; blott ett par ord vill jag anföra ur en af dessa skrifvelser. Den är daterad Bollnäs den 31 maj 1887 och lyder: »Om-buden för 1300 goodtemplare, samlade i Bollnäs för hållande af distrik-tets årsmöte, hafva samtliga uppdragit åt oss att till eder hembära dess hjertliga tack för eder motion vid innevarande Riksdag» o. s. v. Detta är bara från ett håll. Då jag tillägger, att jag i brefkort från herr Thermænius, som först väckte denna motion, dateradt den 1 maj 1887, fått den underrättelse, att han med anledning af denna motion erhållit icke mindre än 132 tacksamhetsskrifvelser från olika delar af landet, alla gående i samma syfte, så första herrarna att här finnes en stark opinion för den mening, som uttalas i motionen.

Det är ej heller endast fantaster, som komma fram med detta förslag. Jag har här i min hand en broschyr, som kallas: »*Om svenska folkets räddning ur dryckenskapen*»; det är en skrift uppsatt och utgifven år 1876 af de tre bekanta och berömda nykterhetsveteranerna: domprosten Per Wieselgren, kyrkoherden Anders Sandberg och majoren Carl Ekenstam. De föreslå, såsom det enda medlet att rädda Sverige ur dryckenskapens elände, bildande af förbudsöreningar i hela landet, i syfte att verka för en sådan opinion, att ett allmänt gällande förbud må med framgång kunna genomföras, byggdt på en sådan allmän opinion. Dessa herrar föreslogo tillika, att förbudsöreningarna skulle förena sig om en anhållan, att Konungen måtte på grund af Riksdags tillstyrkande ju förr desto hellre förordna bland annat: 1) att all bränvinsbränning skulle förbjudas; likaså införsel af utländsk sprit och utländska bränvinsdrycker; 2) att ett enda bränneri skulle få finnas, tillverkande blott sprit, hvilket skulle tillhöra svenska staten och stå under dess kontroll; 3) att endast sprit skulle få försäl-

Angående förbud, efter viss tid, mot tillverkning och försäljning af alkoholhaltiga drycker för andra än medicinska och tekniska ändamål

(Forts.)

Angående förbud, efter viss tid, mot tillverkning och försäljning af alkoholhaltiga drycker för andra än medicinska och tekniska ändamål.

(Forts.)

jas, och hvem helst, som annars innehade inländskt eller utländskt bränvin, skulle fällas till böter, etc.* Förslaget innehåller ännu flere punkter, men för att icke trötta kammaren förbigår jag dem. Detta för att visa, att här äro länge sedan försök gjorda i denna väg, och att för länge sedan äsigter uttalats om denna väg såsom den enda möjliga, för att rädda svenska folket ur bränvinets elände.

Men icke nog härmed. Jag vill också anföra ett exempel från ett land, der man redan med framgång försökt och fortfarande är nöjd med och mår väl af bränvinsförbud. Det är från Amerikas Förenta stater. Det torde vara för de fleste af herrarna bekant, att ända sedan år 1851 i maj och juni i staten *Maine* en förbudslag för bränvin och spritdrycker är gällande, en s. k. »*prohibition-law*», genomförd af den nitiske och kraftige nykterhetskämpen, general Neal Dow. Sedan denna lag den 13 maj 1851 antogs af Maines lagstiftande församling och omedelbart derefter i juni månad stadfästes af guvernören, har man i de fleste af de förenta staterna verkat med kraft för samma lag. Jag är icke i tillfälle att uppräknat alla de stater, der en sådan lagstiftning är i verksamhet; men jag vet att den finnes i *Maine*, *Iowa*, *Kansas*; i *Florida* är den om icke redan gällande, så åtminstone på god väg att genomföras. Äfven i flere andra stater har förbudslagen varit på vippen att bli införd och endast genom de till vrede retade krögarnes kraftigaste ansträngningar har den blifvit afslagen. I *Iowa* är det icke längre än sedan 1884, som en sådan förbudslag antogs.

Då frågar man: huru verkar nu en sådan lag? Skall den icke föranleda beständiga lagöfverträdelser, smuggeri och annat sådant och till slut visa sig vara ett förfeladt försök? Jag vill härpå svara med att anföra några ord, som stå att läsa i en amerikansk tidning för den 20 april 1887, ett vittnesbörd så mycket mera betydelsefullt, som det kommer från en person, hvilken från början betraktat förbuds rörelsen med misstrogn blickar, men sedan blifvit öfvertygad om dess nytta. Det är guvernören *Martin* i staten *Kansas*. När fråga uppstod om förbudslagens genomförande i *Kansas*, var denne man intagen af kraftiga fördomar emot lagen; och han har sjelf i ett tal han höll 1881 utvecklat grunderna för sin dåvarande ståndpunkt i frågan. Han säger i detta tal så här: »Jag arbetade mot förbudslagförslaget, först emedan jag ansåg det ovisligt, lagstridigt och oförenligt med den personliga friheten, samt att det var en angelägenhet, som ej egentligen lydde under den borgerliga lagstiftningen. För det andra emedan jag höll före att en ärlig tillämpning af lagen icke skulle leda till det önskadet målet, utan tvärt om att dess ifrigaste försvarare skulle blifva besvikna i sina förhoppningar. Jag ansåg att den i längden skulle åstadkomma mera ondt och framkalla mera hotande faror än alla drinkare och krogar i landet.» — — — »En annan orsak till att jag

* »Om Bränvinsförbud och hindren därför, Ett sista upprop af trenne nära 80-åriga män: nykterhetsreformens äldermän» Stockholm 1876.

motsatte mig lagen var, att den skulle utveckla och draga fram skrymtare, spioner, detektiver, lögnare, baktalare, hvilka utgöra den mest förderliga och hatfulla klass inom ett samhälle.» »Slutligen», säger han, »fruktar jag, såsom jag tror äfven andra göra, att lagen skall förhindra emigrationen till vår stat.»

Emellertid ändrade guvernör Martin, sedan han gjort erfarenhet om lagens verkningar, åsigt. Detta uttryckte han i början af detta år bland annat på följande sätt: »Jag uppgaf i mitt budskap 1885 att förbudslagen var något bristfällig, men att frukterna af densamma i allmänhet visat sig välgörande. Jag har icke haft någon anledning att ändra detta mitt omdöme. En stor reform har onekligen genomförts i Kansas, dryckenskapen är i jemt och stadigt aftagande. Tusentals hem, i hvilka strider, brott och lidanden förut voro hemmastadda gäster, åtnjuta frid, lugn och förnöjsamhet» m. m., som jag förbigår.

»Vi kunna», fortsätter han, »med full trygghet påstå, att det ingenstädes i den civiliserade världen finnes en och en half million menniskor, som äro mera nyktra än inbyggarna i Kansas»; och säger han slutligen: »allmänna tänkesättet i hela Kansas är nu afgjort mot rusdryckstrafiken. Tusentals, som blott för några år sedan motverkade lagförslaget, eller åtminstone voro tveksamme, huruvida detta var bästa sättet att hämma den öfersvämmande rusdrycksfloden, hafva nu insett och öppet erkänt dess välgörande inflytande.»

Jag vill icke trötta kammaren med att uppläsa mera af guvernör Martins vitnesbörd; det anförda kan vara nog för den som vill höra och lära. Jag ber att till sist endast få såsom statistiska exempel på förbudslagens verkningar få anföra några siffror. I staten Maine, som är en *prohibition*-stat — d. v. s. med bränvinsförbud —, räknade man i fråga om lagförda brott ett sådant på 7,540 invånare; i staten Newyork — en *license*-stat, der bränvinstillverkning och försäljning är tillåten — deremot ett på 2,800 invånare. Ett annat exempel. Den 1 januari 1881 hade New-Yersey, som är en *license*-stat, 839 fångar, under det Maine, som är förbudsstat, hade 190. Som nu New-Yersey endast har hälften så många invånare som Maine, borde först nämnda stat i förhållande till den sist nämnda endast haft 95 fångar — men i stället utgjorde antalet fångar derstädes 839. Detta är siffror som tala.

Med dessa ord, mine herrar, har jag endast velat visa, att det förslag, jag tagit mig friheten upptaga efter det af hr Thermænius vid innevarande års första riksmöte väckta, förtjenar ett bättre öde än att i tysthet begravas. När intresset här i landet för denna sak är uppenbart och när andra länders lagstiftning i samma rigtning som mitt förslag har visat sig verka kraftigt och välgörande, hade jag hoppats, att saken äfven här i landet skulle af statsmagterna beaktas. Jag är emellertid glad att veta, att här i kammaren finnes ett ganska starkt parti, som ställer sig på nykterhetsvännernas sida; och kommer frågan att afgöras genom votering, förlitar jag mig på att till sådana mina

Angående förbud, efter viss tid, mot tillverkning och försäljning af alkoholhaltiga drycker för andra än medicinska och tekniska ändamål.

(Forts.)

Angående förbud, efter viss tid, mot tillverkning och försäljning af alkoholhaltiga drycker för andra än medicinska och tekniska ändamål.

vänner få räkna de ärade herrar protektionister, hvilka, när det gälde frågan om den spanska handelstraktatens förnyande eller ej, visade sig så ifriga för nykterhetssaken, men hvilka i går, när det voterades om bestämmelserna rörande bränvinsutskänkning på sön- och helgdagar, lyste genom sin frånvaro.

Jag yrkar bifall till min motion och afslag å utskottets hemställan.

(Forts.)

Herr Fredholm i Stockholm: Herr talman! Jag skall icke tillåta mig att ingå i något meningsutbyte med den siste talaren eller med dem som satt sig det målet före att åvägabringa förbud mot all tillverkning och försäljning af spritdrycker, ehuru derom visserligen kunde vara mycket att säga. Jag skall, herr talman, endast anhålla, att med anledning af så väl gårdagens diskussion som den nu pågående få till protokollet nedlägga en lika upprigtig som allvarligt menad protest mot att man på lagstiftningens väg går till öfverdrift i tvång, det må nu gälla mat och dryck eller människans andliga behof. Jag erkänner till fullo befogenheten af alla de anmärkningar, som från absolutisternas sida gjorts angående de förskräckliga verkningarna af bränvinets missbruk. Likaså är jag villig att ingå på hvarje praktiskt förslag, som har till uppgift att begränsa verkningarne af detta missbruk. Men till en sådan praktisk åtgärd kan jag icke räkna de försök, som absolutisterna göra då de på lagtvångets väg söka att i denna ofullkomlighetens värld utbilda människan till fullkomlighet om också blott i en enda riktning. De häpnadsväckande siffror om dryckenskapens utbredning, hvilka de, som vilja hafva allt hvad spritdrycker heter förbjudet, lägga till grund för sina yrkanden, vittna i mina ögon derom, att bruket af alkohol i den ena eller andra formen är så vidt utbredd att det kan betraktas som ett människans behof, om ock endast såsom ett njutningsmedel. Är nu förhållandet sådant, så synes det mig vara något sällsamt att man vill förhindra 99 att göra ett godt bruk af detta njutningsmedel blott därför att man ej kan utan ett sådant förbud afhålla *en* från att missbruka det. Ett sådant tillvägagående är ej annorlunda beskaffadt än om man skulle hugga ned en hel skog blott för att några träd stå i vägen. Sådant anser jag icke vara klokt. Ej heller synes det mig vara rättvist och billigt att så strängt fasthålla vid sin egen uppfattning, att man icke tager ringaste hänsyn till andras, äfven då, när man tror sig kunna påräkna ett stöd i opinionens magt och hafva sanningen vid sin sida. Jag finner det slutligen betänkligt att införa lagstiftningen på ett område, som bör vara ensamt förbehållet individens sjelfbestämning och derigenom tvinga lagstiftningen utöfver de rämärken, som begränsa det allmänna bästa.

Herr talman, på dessa grunder anhåller jag om afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr Smedberg: Herr Talman! Jag skall icke tillåta mig att

ingå i något svaromål på eller ens någon kritik af det anförande, som den förste talaren hade. Ej heller vill jag på något sätt bestrida hans siffror; jag antager att de äro rigtiga. Men jag vill säga, att, om motionären utsträckt sin motion och gifvit den en vidare omfattning än han gjort, så skulle jag hafva varit den förste att instämman med honom. Men då han icke föreslagit att införa ett totalt förbud mot införsel af sprithaltiga drycker, så kan jag icke vara med om motionen. Ty jag tror, att derunder döljer sig en sträfvan att söka förtrycka den inhemska näringen och att befordra den utländska importen af viner. Det är icke små kvantiteter af arrak, konjak och sprithaltiga viner som hit införas. Då motionären icke föreslagit ett förbud äfven mot denna införsel, så kan jag icke biträda hans förslag, hvilket jag annars skulle hafva gjort. Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Angående förbud, efter viss tid, mot tillverkning och försäljning af alkoholhaltiga drycker för andra än medicinska och tekniska ändamål.

(Forts.)

Herr Ruhlin: Herr talman! Om här vore fråga om att *nu genast* införa de förhållanden, som i motionen åsyftas att få genomförda, genom att gå in med en skrifvelse till Kongl. Maj:t i frågan, så skulle man hafva anledning anse detta för en öfverdrift. Men huru man nu vänder sig, mötes man af den invändningen att alltsammans är öfverdrift, äfven om man blott begär något så blygsamt som en skrifvelse till Kongl. Maj:t. I går afton möttes man af samma invändning, då det var fråga om blott en ringa inskränkning i utskänknings-tiden. Här begäres nu endast en skrifvelse till Kongl. Maj:t om utredning i frågan, hvarefter ändrade förhållanden möjligen skulle kunna inträda efter 20 års förlopp. Jag hör icke till dem, som anse, att man i onödan bör besvära Kongl. Maj:t med skrivelser. Men här är frågan om detta verkligen kan anses vara i oträngdt mål, om det kan anses ligga något nämnvärdt tvång för dem, som begagna spritdrycker, att de få behålla sina vanor eller rättare ovanor ännu i 20 år och efter den tiden afstå dem, och om det verkligen är nödvändigt, att de efter så lång tid måste, som man så ofta säger, hafva dem för sin helsas skull. Möjligheten är ju för öfrigt dem icke betagen att äfven då kunna erhålla spritdrycker, fastän icke i den utsträckning, som nu eger rum.

Det är ganska egendomligt att för några år sedan svenska läkarecorpsen var ense om att prisa konjakens helsobringande verkningar både för gamla och unga; frågade man dem, som begagnade sprit, hvarför de gjorde detta, så fick man alltid till svar, att det var för helsans skull och på läkares tillstyrkan. Men nu, när det har blifvit ett motsatt förhållande, när läkarecorpsen anser dessa drycker förderliga och skadliga för helsan, då vill man alls icke lyssna till läkarnes råd; då vill man icke ens höra hvad vetenskapen säger, om man också icke vill lyssna till nykterhetsvännerna.

Litet hvar kan ju förstå att det icke är nykterhetsvännerna såsom sådana, som sträfva så mycket för att förbudslagen skall inträda. Ty

Angående förbud, efter viss tid, mot tillverkning och försäljning af alkoholhaltiga drycker för andra än medicinska och tekniska ändamål.

(Forts.)

de begagna ju för egen del icke sprit. Således kan det ju göra dem det samma, vare sig bränvinslokalerna äro öppna eller icke. Men man måste ju likväl erkänna, att ofantligt stora summor förbrukas onyttigt på bränvin; och då många menniskor förderfvas deraf, borde man väl hafva någon omtanke om dem.

En talare har sagt att man icke bör inskrida och tvinga den enskilde, ty det bör vara hans egen sak. Ja i sådant fall kan ju så godt som all lagstiftning upphöra, om man icke skall hafva några skyldigheter i dylika stycken. Det vore då så godt att lössläppa handeln också med alla andra gifter och låta den enskilde begagna dem huru han vill. Men, som sagdt, det synes icke vara så synnerligen farligt att begära ett skrifvelseförslag i detta syfte. Blir det icke deraf något tillfredsställande resultat, så är ju ingen skada skedd. Kan det åter leda till en tillfredsställande lösning på frågan, så bör man väl vara glad deröfver, att man om 20 år kan få reformen genomförd.

I andra frågor, särskildt i tullfrågor, hör man mången gång åberopas Amerikas uppblomstring och dess tullsystem prisas högt. Jag tror dock att man dervid äfven får taga hänsyn till en mängd andra förhållanden. En af de viktigaste orsakerna, som bidragit härtill, är att man i Amerika, om också icke helt och hållet, dock så långt göras kan, befriat sig från bruket af rusdrycker och derigenom gifvit ett godt handtag åt landets förkofran och utveckling. Här i Sverige gör Riksdagen också mycket för ungdomen på många områden, men då det blir fråga om att skydda denna ungdom från förderf och förfall i sedligt och moraliskt hänseende, då gör man ingenting, utan lemnar detta åt den enskildes omsorger. Jag tror dock att äfven den verksamheten bör hafva stöd i lagstiftningen. Hvertill skola alla anslag på andra områden såsom t. ex. till försvaret tjena, då man riskerar att om några tiotal år få ett slägte som är fysiskt och moraliskt förderfvadt? Vore det då icke bättre att få ett kraftigt, sedligt och nyktert slägte, som kunde gagna landet? Det synes mig vara en skyldighet från Riksdagens sida att göra något äfven i sådant afseende. Hvad man nu än skall tillgripa för mått och steg mot det ekonomiska tryck, som råder i landet, synes det mig likväl vara ganska egendomligt, att man vill gå öfver än efter vatten och icke tillgriper de medel, som stå till buds, nemligen att söka motverka att tiotals millioner årligen förbrukas till något så onyttigt som rusdrycker, under det att slägtet försämras i sedligt och moraliskt hänseende. Jag hoppas derföre att Riksdagen skall visa sig intresserad för saken derigenom att Riksdagen beslutar aflåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t i det syfte motionären afsett, på det att Riksdagen sedermera må komma i tillfälle att granska, huruvida det förslag Kongl. Maj:t i följd deraf aflåter till Riksdagen innehåller något behjertansvärdt.

Jag ber sålunda att få instämna med motionären och yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Redelius: Jag begärde ordet med anledning af den förste talarens yttrande. Sedan dess har herr Smedberg svarat, och jag instämmer med honom. Men jag ber få tillägga några ord. Jag är visst icke bland dem som vilja underlätta vare sig åtkomsten eller konsumtionen af starka drycker. Och visserligen talade och röstade jag emot spanska handelstraktatens förnyande utom af andra skäl äfven af intresse för nykterheten. Men jag kan dock icke vara med om att man å ena sidan underlättar införseln af spritvaror från utlandet och å andra sidan vill helt och hållet förbjuda den inhemska produktionen. Jag förstår icke, att sådant kan i något hänseende vara nyttigt. Om man i nykterhetsintresse vill försvåra åtkomsten af spritdrycker, bör man enligt mitt förmenande göra det i den ordning, att man genom höga tullsatser eller rent af genom införselbud försvårar importen af dem. Sedermera kan man ju taga i öfvervägande, huruvida man anser sig kunna helt och hållet förbjuda tillverkningen af den inhemska varan. Men, så länge det finnes en hel mängd människor, som anse sig behöfva och icke vilja undvara spritdrycker, må de hellre förtära svensk än utländsk vara. Jag kan icke inse, att det är till ringaste nytta hvarken i ekonomiskt eller sedligt hänseende, om de förtära utländsk i stället för svensk vara.

Af dessa skäl kan jag icke gå in på motionen, utan hemställer att det måtte få förblifva vid hvad utskottet föreslagit.

Herr Ericsson i Stockholm: Jag skall villigt erkänna, att jag instämmer i motionens syfte. Men då här är fråga om en lagstiftning, som icke skall träda i kraft förr än i en aflägsen framtid, torde vi göra rättast i att förkorta diskussionen så mycket som möjligt. Jag vill dock taga motionären i försvar så till vida som det icke kan vara hans mening att underlätta införseln af spritvaror utifrån på samma gång som han vill förbjuda deras tillverkning här hemma. Men jag är tveksam om huru vida motionären vunnit något i sak. Motionären har stött sig på en allmän och stark opinion. Jag föreställer mig att om motionen går igenom skulle de, som så enträget arbeta för nykterhetens befrämjande, lätt förledas till att låta denna starka opinion upphöra och stanna af i stället för att ökas till den tiden då denna lag skall träda i kraft. Och om så inträffar, hvad har då nykterhetens sak vunnit härpå. Om man vidare betänker att här föreligger en tidrymd af icke mindre än 20 år, under hvilken tid inträffa ej mindre än sex å sju nyvalda riksförsamlingar, så kan ett förbud, som nu här tilläfsventyrs beslutas, dessförinnan hinna varda upphäfdt många gånger om. Jag tror ej att något kan genom denna lag åstadkommas, så vida icke meningen är att omgifva den med grundlags helgd. Under andra förhållanden behöfves blott en enda Riksdag för att förvandla denna lag till hvad den förut var; och då är ingenting vunnit dermed. Bättre synes mig vara att motionären och nykterhetsvännerna söka göra denna opinion allt starkare så inom

Angående förbud, efter viss tid, mot tillverkning och försäljning af alkoholhaltiga drycker för andra än medicinska och tekniska ändamål.

(Forts.)

Angående förbud, efter viss tid, mot tillverkning och försäljning af alkoholhaltiga drycker för andra än medicinska och tekniska ändamål.

som utom Riksdagen och att man tager steget fullt ut, så att, när man vill en sådan förändring, man får njuta frukterna deraf åtminstone ett år och icke behöfver gå och vänta i tjugu år, och derefter utsättes för att Riksdagen redan upphäft denna lag.

På dessa skäl ber jag, herr talman, få tillkännagifva att jag, ehuru jag instämmer i motionens syfte, om votering kommer att ske, skall rösta för utskottets afstyrkande utlåtande.

(Forts.)

Herr Nyström: Jag hoppas att ingen af herrarne förstätt herr Smedbergs yttrande mot mig annat än som ett roligt intermezzo, ty det förstår nog herr Smedberg liksom alla andra, att den som ifrar för nykterhet genom att inskränka bränvinstillverkningen inom landet, den kan icke på allvar vilja sträfva efter att uppmuntra import af utländsk sprit.

Men hvad som förvånade mig var att herr Redelius sedermera slog mynt af herr Smedbergs anförande. Herr Redelius sade att just därför att han icke ville vara med om att uppmuntra import af utländsk sprit på den inhemska varans bekostnad, just därför kunde han icke vara med om denna motion. Jag ber därför få upplysa så väl herr Redelius som herr Smedberg att min motion afser både inhemska och utländsk sprit. Ty i denna motion talas *icke allenast* om *tillverkning, utan äfven* om *försäljning* af sprit; och det är klart att om alkohol införes från Spanien, kan den väl ej användas utan att först hafva försålts, så vida icke ett bolag är så beskedligt, att det tager in bränvin eller vin från Spanien och utdelar det gratis.

Då jag nu upplyst att min motion afser äfven försäljning af bränvin och alltså icke kan annat än motverka den utländska alkoholens spridning inom landet, hoppas jag att de båda herrarne ändra sin uppfattning och biträda min motion.

Herr Smedberg: Jag vill icke uppehålla kammaren länge. Jag är fullt förvissad derom att den ärade motionären icke sjelf har för afsigt att importera några sprithaltiga drycker eller vill bidraga dertill, men det finnes deremot andra som komma att göra det; och vid sådant förhållande tror jag icke det kan vara skäl att uppmuntra en sådan import. Motionen innehåller för öfrigt i det afseendet endast destillerade sprithaltiga drycker, och således kan det icke blifva fråga att hindra importen af finkel och icke renadt bränvin, så att i det hänseendet är förslaget ofullständigt. Hade motionären utsträckt sin motion så långt att han velat förbjuda såväl all tillverkning som införsel af bränvin och utländska spritdrycker, då kunde jag hafva varit med derom, ty jag är visst icke den som vill uppmuntra bränvinsbränning och förbrukning af spritvaror till folkets skada, utan jag söker tvärtom efter bästa förmåga motverka detsamma. Men jag vill

icke heller uppmuntra införsel af utländska spritvaror; och detta skulle blifva följd, om spritvaror ej finge tillverkas inom landet.

Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall till den i ämnet väckta motionen. Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som emellertid votering begärdes af herr Nyström, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i 4:de punkten af betänkandet n:o 3,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner nej, har kammaren, med afslag å nämnda hemställan, bifallit herr E. Nyströms i ämnet väckta motion.

Omröstningen försiggick och visade 156 ja mot 42 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 3.

Härefter företogs till behandling bevillningsutskottets betänkande n:o 4, angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Punkten 1.

§ 5 i kongl. förordningen den 16 maj 1884 har följande lydelse:

»D. Bevillningsavgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.

§ 5.

Enskild bank, som eger *sedelutgifningsrätt*, skall, förutom bevilling af fast egendom samt af inkomst, erlägga en afgift af två kronor för hvarje tusen kronor af det högsta belopp af bankens sedlar, som på en gång under nästföregående året varit utlemnade i rörelsen; varande styrelsen för sådan bank skyldig att, till upplysning vid denna afgifts debitering, i början af hvarje år afemna en genom intyg af det

Angående förbud, efter viss tid, mot tillverkning och försäljning af alkoholhaltiga drycker för andra än medicinska och tekniska ändamål.

(Forts.)

Ang. bevillningsavgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.

Ang. bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.
(Forts.)

utaf Kongl. Maj:ts befallningshafvande förordnade ombud bestyrkt uppgift å nyssnämnda sedelbelopp.»

I motion n:r 14 inom Andra Kammaren hade herrar *O. Erickson* i Bjersby och *C. J. Petersson* i Eksebo föreslagit:

att de i ofvan intagna § förekommande orden »2 kronor» måtte utbytas mot orden »20 kronor»;

öfverlemnande dock motionärerna till utskottet att, derest det skulle finnas lämpligt fastställa annan afgift eller olika afgift för olika slag af banksedlar, derom framställa förslag.

Med föranledande häraf hemställde utskottet under denna punkt, att ifrågavarande § måtte erhålla följande lydelse:

»D. Bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.

§ 5.

Enskild bank, som eger *sedelutgifningsrätt*, skall, förutom bevilling af fast egendom samt af inkomst, erlægga en afgift af *tre* kronor för hvarje tusen kronor af det högsta belopp af bankens sedlar, som på en gång under nästföregående året varit utlemnade i rörelsen; varande styrelsen för sådan bank skyldig att, till upplysning vid denna afgifts debitering, i början af hvarje år aflemna en genom intyg af det utaf Kongl. Maj:ts befallningshafvande förordnade ombud bestyrkt uppgift å nyssnämnda sedelbelopp.»

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Rydin: Den fråga som nu föreligger har i och för sig icke någon så stor betydelse, men den är i principiellt hänseende af största vikt. Det förslag utskottet här framlagt är första steget på en väg, som är ytterst betänklig. Det är nemligen här fråga om att, såsom utskottet sjelf säger, använda bevillingen för att omintetgöra verksamhet eller rättigheter, som genom lagstiftning blifvit ordnade och garanterade, och som derföre också böra vara föremål för lagstiftningen och icke för bevillingen. Den motion, som ligger till grund för detta förslag, är den tredje i ordningen af motioner af liknande slag, som väckts i nämnda syfte, eller att genom användande af bevillingen åstadkomma en förändring i genom lagstiftningen ordnade förhållanden. Den första af dessa motioner var den af herr Gustaf Ericsson väckta, att den som uppgifvit sig hafva så och så stor inkomst äfven skulle påföras bevilling derför, och hvilken motion således gick ut på att genom förändring i bevillningsförordningen åstadkomma en förändring i villkoren för rösträtt vid riksdagsmannaval. Den andra motionen var den om att en extra beskattning af tjuogu procent skulle läggas på en del af tjenstemännens löner. Den tredje är nu denna

denna genom hvilken man vill särskildt beskatta ett visst slags verksamhet.

Se vi denna fråga endast såsom en beskattningsfråga, så kan den beskattning, hvarom den handlar, icke betraktas såsom annat än ett slags progressiv skatt. Men rättvisan fordrar och med grunderna för vårt beskattningssystem är öfverensstämmande, att alla, som i fråga om inkomster befinna sig i samma ställning, också skola vidkännas samma beskattning och att således, såsom i går yttrades, *alla*, som hafva en inkomst af mer än 2,500 kronor, böra vidkännas samma progressiva skatt, om en sådan skall införas. Eljest begår man en orättvisa mot vissa medborgare till fördel för andra. Så ock i detta fall. Vill man pålägga privatbankerna denna skatt, så böra äfven andra näringar i den mån de hafva lika stora inkomster som dessa, vidkännas lika stor beskattning. Men, säger man, detta är icke att betrakta såsom en skatt utan såsom en afgift för ett privilegium. Är det nu så, att man vill, att särskilda afgifter skola ega rum för dessa privilegier, så frågas, hvarför man icke i så fall bör på samma sätt beskatta säteriprivilegier eller apoteksprivilegier, hvarför icke de privilegier som äro gifna för anläggande af en jernväg, hvarigenom innehafvarne af dessa berättigats att med uteslutande af andra få trafikera denna. De erhålla ofta en ganska betydlig ränta på sin anläggning. Om detta således skulle vara en skatt för privilegier, är det klart, att andra privilegier i samma belägenhet äfven borde lika beskattas. Det blir nemligen icke fullt rättvist att beskatta den ena näringen för det privilegium den åtnjuter och icke den andra. Men, frågar jag, är det då verkligen ett privilegium att inrätta en sedelutgifvande bank? Nej, det är icke ett privilegium, ty hvilken person som helst eger att under den lag som nu gäller inrätta en sedelutgifvande bank. Detta är icke mer ett privilegium än rättigheten att bilda ett vanligt aktiebolag. På samma sätt sker anmälan för båda dessa enligt nämnda lag hos Konungen; rättigheter och skyldigheter stå inom båda i ett visst förhållande. Den stora fördelen för aktiebolag att behöfva svara med endast en viss summa är af ganska stor betydelse, under det att de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt är förenad med solidarisk ansvarighet och derfor blir det också förenadt med desto större orättvisa att beskatta den ena privilegierade eller rättare sagdt koncessionerade näringen och inte den andra. Men, säger man, och detta synes vara det starkaste argumentet, detta har varit af gamla tider, att dessa senare, de enskilda bankerna, skola särskildt beskattas. Bevillningsutskottet har ock sökt göra en historisk redogörelse för förhållandet, men utskottet har dervid uteglömt hvad som skulle tjenat till en fullständigare belysning deraf. Det har blott i ett enda fall tagit hänsyn till fakta i skatte-regleringskommitténs betänkande, men icke till hvad som står i den af mig betänkandet bifogade reservationen. Utskottet säger efter skatte-regleringskommittén, att enligt bevillningsförordningarne af åren 1855 och 1858 hade de enskilda banker, som egde sedelutgifningsrätt, att

Ang. bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.

(Forts.)

Ang. bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.

(Forts.)

erlägga bevillning med 3 procent af den årliga behållning, som icke öfverstege 6 procent, men med 9 procent af det belopp, hvartill behållningen för året derutöfver uppginge. Härvid vill jag fästa uppmärksamheten på, att denna beskattning är en reminiscens från den tid, då klasskatter förefunnos i stor mängd, då olika näringar, personer och inkomster beskattades på olika sätt; och ursprungligen voro också alla bolag belagda med denna skatt, nemligen med tre procent af den årliga behållning, som uppgick till sex procent, men med nio procent för det belopp, hvartill behållningen derutöfver uppginge. Detta gälde då lika för alla men blef genom kongl. förordningen om aktiebolag 1848 inskränkt till bolag med sedelutgifningsrätt, sannolikt emedan dessa voro de enda af den betydighet, att bestämmelsen på dem kom att tillämpas. 1859 års bevillningskomité, hvilken ordnade bevillningen på de grunder, på hvilka den för närvarande hvilat och hvilken man särskildt bör taga i betraktande, erkänner ock i sitt betänkande, att bankrörelse bort lika beskattas med annan rörelse, men icke förty föreslog den, att sedelutgifvande bank borde derutöfver påföras särskild afgift, dock utan att härför afgifva annat skäl än att staten ej lär vilja nu gå förlustig den inkomst den förut haft af banken, och till följd deraf blefvo dessa bankbolag beskattade på sätt ännu i dag är förhållandet med en särskild årlig afgift af två kronor pr mille för de utelöpande sedlarne. Man hade nemligen räknat ut, att två kronor svarade mot den skatt, som förut tillflutit staten af de enskilda bankbolagen. Till följd häraf blef denna sedelutgifningsrätt, den förmån de enskilda bankerna hafva att utgifva sedlar, uppräknad bland de särskilda föremål, för hvilka skatt efter tredje artikeln skall utgå och numera upptagas i en gällande förordning om bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter, hvilka i allmänhet ej blifva berörda af beskattningen, utan qvarstå såsom lagbestämda afgifter för förmåns åtnjutande. Under sådana förhållanden är det derför klart, att det blir en obillighet att lägga särskild skatt på sedelutgifningen, som utgör en af dessa friheter och förmåner, som stå omtalade i denna lag, men icke på samtliga. Hvarför då icke äfven höja den bevillning, som utgår från frälsejorden, från lotsheimman, för rättighet till skogsfång- och kolningsfriheter med mera? Om man således bestämmer, att nuvarande bankbolag, som fått sin oktroj under förutsättning, att den skulle fullgöra de förpligtelser, som lagstiftningen då bestämde, hvaribland äfven den då varande särskilda afgiften för rättighet att utgifva sedlar, så begär man en orättvisa: man höjer skatten, hvilket icke kunnat påräknas, då man bildade bolaget eller förnyade oktrojen.

Ser man på sjelfva syftet med denna beskattning, så finner man också mycket väl att det icke det ringaste är anlagdt på att förskaffa staten inkomst genom att beskatta ifrågavarande bolag utan i dess ställe genom skatts åläggande efter hand omintetgöra deras verksamhet. Motionärernas tjugu procent visa allt för väl, att syftet är att på bevill-

ningens väg helt och hållet omintetgöra hvad som är regleradt genom lagstiftning och att bevillningsrätten skall upphäffa sig öfver lagstiftningen. Det är detta sätt att på bevillningens väg söka neutralisera lagstiftningen, som jag anser vara i högsta grad betänkligt. Man har också nūmera i alla länders representationer så vidt möjligt varit sökt tillbakavisa detta förfaringssätt, särskildt i den konstitutionella frihetens hemland England, der hvarje försök att på detta sätt använda bevillningsrätten blifvit tillbakavisadt i öfverhuset, hvars beslut i sådana frågor, der underhuset förhastat sig, också tagits för godt. Det är just deri betänkligheten ligger, att detta förslag icke innebär en beskattningsåtgärd, utan ett försök att genom skatt tillintetgöra en verksamhet, som är reglerad genom lagstiftning. Och då man för närvarande har att vänta en lag, som ordnar privatbankernas verksamhet, så hemställer jag, om Riksdagen kan taga på sitt ansvar att nu höja den afgift, som är lagd på dessa banker. Jag tror det icke. Men, — säger man — det är ju en obetydlighet, hvarom fråga nu är, — och någon reservation finnes icke heller bifogad betänkandet i denna punkt — det gäller ju endast förhöjning af 1 pr mille. Ja, det är visserligen sant, men det är ingenting som hindrar att man en annan gång bestämmer 5 procent och en annan gång 10 tills man slutligen kommit till 20, som motionärerna föreslagit. Det är det betänkliga i att taga första steget på denna väg, som gör att jag på det lifligaste yrkar afslag på utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

Härnti instämde herrar *Lönegren, Swartling, Frick, Darin, Swanberg, O. Melin, Collander, Janson* i Carlshed, *Johansson* i Esset, *Amnéus, Westerberg, Abenius, Larsson* i Upsala, *Hay, Bokström, Ruthberg* och *Ersson* i Arnebo.

Herr Dahl yttrade: Jag skulle kunna inskränka mig till att instämma med den föregående talaren, men då jag nu begärt ordet, skall jag begagna tillfället för att yttra mig något rörande denna fråga.

För min del kommer jag att yrka afslag på utskottets hemställan i denna punkt; och jag gör det därför att motionen, såsom jag uppfattat den, icke innebär annat än ett misstroendevotum mot de enskilda bankerna, hvilket jag anser sakna all befogenhet, då dessa banker enligt mitt förmenande utfört ett för vårt land högst välsignelsebringande arbete. Nu hafva vi att vänta en ny banklag och de enskilda bankerna hafva icke fått någon koncession längre än till nästa års slut, hvarföre vi med lugn kunna afbida den tiden för att se, hur denna lagstiftning kan komma att taga sig ut. Utskottet å sin sida gillar också samma uppfattning och säger: »Att genom motionen afses all enskild sedelutgifts upphörande är tydligt. Detta mål, hvar till vår tids banklagstiftning syftar, kan dock icke nås på ett brådstörtadt sätt, utan att landets ekonomiska ställning blifver rubbad.» Tillika säger utskottet att den vinst, som uppstår af sedelutgifningen, icke

N:o 15.
Ang. bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifts rätt.
(Forts.)

Ang. bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.

(Forts.)

kan utrönas och utskottet anser den icke vara stor. Då förvånar det mig att utskottet ändå föreslagit en förhöjning af 50 procent af ifrågasvarande afgift. För sin vinst å rörelsen betala privatbankerna skatt och för sedelutgifningen erlægga de också skatt. Derpå hafva de fått koncession och jag tror icke, att det kan vara rättvist att Riksdagen nu beröfvar dem denna, så mycket mindre, som detta icke är af behofvet påkalladt, då så kort tid återstår tills koncessionen upphör. Jag vill endast tillägga, att jag för min del icke är intresserad i någon enskild bank.

På grund af hvad jag nu i korthet anfört, anhåller jag att kammararen med afslag å utskottets förslag ville gifva tillkänna, att kammararen icke fäster något afseende vid den inlemnade motionen.

Herr Erickson i Bjersby: Jag trodde verkligen icke, att någon opposition skulle uppstå mot utskottets hemställan, då utskottet endast föreslagit ifrågasvarande afgifts höjande från 2 till 3 kronor. Om någon haft anledning att motsätta sig detta förslag, så skulle det väl varit motionärerna, som begärt vida mer än förslaget innehåller; men vi hafva tänkt, att vi skulle nöja oss med det förslag, utskottet framställt för att åtminstone vinna något.

Då Kongl. Maj:ts proposition till 1886 års Riksdag, afseende bland annat en förändring i de enskilda sedelutgifvande bankernes verksamhet och i sammanhang dermed förslag till förändring i lagen för rikets ständers bank af den 1 mars 1830, beträffande riksbankens metalliska kassa och sedelutgifningsrätt icke ledde till någon åtgärd och man sedan från Kongl. Maj:t icke afhört något förslag i detta ämne, utan Kongl. Maj:t tvärt om beviljat förlängning af flere enskilda sedelutgifvande bankers oktrojer ända till slutet af år 1893, äfvensom Kongl. Maj:t i närmaste framtiden framkommer med förslag till lag rörande en förändrad verksamhet för ifrågasvarande banker och den enskilda sedelutgifningens successiva upphörande i öfverensstämmelse med den *allmänna* meningen i landet, dessa bankers verksamhet dock skulle komma att ännu en längre tid oförändrad fortfara; så har jag tänkt, att man åtminstone, något skulle kunna höja den beskattning, som dessa banker hafva att erlægga för den dem beviljade förmånen af egen sedelutgifningsrätt. Jag har också i min motion påpekat, att den nu utgående bevillningen af 2 kronor för hvarje tusen kronor af det högsta belopp af bankens på en gång under nästföretgånga året utelöpande sedlar är orimligt låg. Då denna bevillning af allenast 2 kronor bestämdes, ansåg man antagligen ännu dessa banker gagneliga för landet och nödvändiga för affärlifvet, hvarföre man då äfven ville gynna dem; men sedan numera allmänna meningen förändrats derhän, att de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt anses stridande emot landets sanna fördel, så finner man deri ytterligare en förklaring, hvarför vi sökt få denna bevillning höjd. Motionen innefattar visserligen förslag om bevillningens förhöjning från

2 till 20 kronor per 1000 kronor, men om utsigt ej förefinnes för vinnande af bifall till vårt i motionen framställda förslag, kunna vi naturligtvis ej annat än förorda det af utskottet föreslagna bevilningsbeloppet. Vid denna Riksdags förra sammanträde väcktes inom Första Kammaren motion i samma syfte, men i denna motion föreslogs en bevilning af ända till 30 kronor per 1000 kronor. Och denna motion väcktes af en person, hvilken, såsom jag tror, har noga reda på de förhållanden, hvarom här är fråga.

Oaktadt jag således instämmer i det slut, hvartill utskottet kommit, så får jag dock, beträffande den af utskottet använda motivering, säga, att vi icke i någon mån med motionen haft för afsigt att gifva *dödsstöten* åt de sedelutgifvande bankerna. Jag försäkrar, att detta icke varit vår mening. Vi hafva endast velat eu lämplig och rättvis beskattning för dessa bankers sedelutgifningsrätt och anse för öfrigt att denna rätt, hvilken tillkommit genom lagstiftningsåtgärder, också bör, då sådant anses lämpligt, genom sådana åtgärder upphöra, och icke derigenom, att Riksdagen med begagnande af sin numera dock icke obestridda beskattningsrätt genom för hög beskattning omöjliggör den-
sammans begagnande.

En talare på upsalabanken, som det tycktes välvilligt stämd mot de enskilda bankerna, frågade, hvarföre man icke underkastade jemväl andra privilegier en liknande beskattning som den hvarom här vore fråga. Men en dylik beskattning får väl anses bero på i hvad mån ett privilegium är nyttigt och nödigt, och tillvaron af t. ex. apotek, som af den ärade talaren särskildt omnämndes, är i min tanke vida mera nödvändigt än befintligheten af enskilda banker med sedelutgifningsrätt. Lika litet har motionen föranledts af någon misstro emot de enskilda bankerna, ehuru väl jag visst icke vill medgifva, att de verkat så välsignelsebringande, som en ärad talare på göteborgsbanken förmenade.

Jag skall icke längre uppehålla kammarens tid, öfvertygad, som jag är, att något vidare ordande för förslaget framgång i denna kam-
mare är öfverflödigt. Och då jag nu förklarar mig tills vidare åtnöjas med utskottets förslag, gör jag det, såsom förut är sagdt, icke därför, att jag anser detsamma för ändamålet tillräckligt, utan därför, att jag tror det vara lättare att få till stånd en liten förhöjning än en större. Jag yrkar således bifall till utskottets förslag.

Herr Petersson i Eksebo: Sedan herr Oskar Erickson nu haft ordet och hufvudsakligen sagt hvad jag ämnade säga, kan jag in-
skränka mig till att instämma med honom. Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande utaf en talare på göteborgsbanken, som fram-
höll det välsignelsebringande arbete de enskilda bankerna utfört för våra näringar. Det må ursäktas denne talare, som är från det rika Göteborg, att han har sådana åsichter, men det må då äfven förlätas oss, som äro från det fattiga Småland, att vi icke kunna hysa samma

*Ang. bevil-
ningsafgift af
bankbolag med
sedelutgif-
ningsrätt.
(Forts.)*

Ang. bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.

(Forts.)

tacksamhetskänsla mot de enskilda bankerna, som han, ty vi hafva en helt annan erfarenhet i detta afseende. Då vi väckte denna motion, afsågo vi dermed dock icke att därför störta dessa banker.

Emellertid vill jag instämma med dem, som yrkat bifall till utskottets förslag.

Herr Burman: Jag tror mig kunna förutsätta, att den som här uppträder såsom målsman för de enskilda bankerna i allmänhet kommer att röna föga uppmuntran, ty i denna kammare har man länge varit endast alltför benägen att hålla vidräkning med dem, och dervid har man aldrig glömt att påföra dem de synder, de möjligen begått, men deremot sällan kommit ihåg att godtgöra dem för de tjänster, de verkligen gjort. Icke desto mindre vågar jag i deras intresse yttra några ord om det föreliggande förslaget, särdeles i betraktande af det slut, hvartill utskottet kommit. Rättigheten att utgifva egna sedlar är utan tvifvel en förmån, för hvilken bankerna billigtvis böra lemna skälig ersättning till staten, som beviljar detta privilegium. Denna princip tillämpas nog på de flesta ställen; åtminstone betala Europas centralbanker för denna rättighet en högre eller lägre tribut, som staten får antingen såsom ett direkt lån utan ränta eller mot låg sådan, ouppsägbart under oktrojtiden, eller också i form af andel i nettovinsten, men alltid afpassad i lämpligt förhållande till de fördelar, sedelutgifningsrätten anses medföra. Hos oss betala de enskilda bankerna en sådan skatt dels i form af inkomstbevillning, ty denna måste väl också anses bero till någon del af sedelutgifningsrätten, dels med 2 kronor för 1000 af högsta under året utelöpande sedelbeloppet. Ehuru jag är öfvertygad, att denna beskattning är tillräckligt hög, vore jag villig biträda utskottets förslag, detta likväl endast på ett vilkor och det vore, att de enskilda bankerna finge fortsätta sin verksamhet på samma grunder som hittills, d. v. s. enligt 1874 års banklag. Men nu har Kongl. Maj:t, såsom herrarne väl veta, i beredskapet ett förslag till ny banklag, hvilket varit inlemnadt till den Riksdag, som upplöstes i mars, men som ej då blef behandlad, och hvilket helt säkert inkommer till den Riksdag, som sammanträder i januari, och enligt detta blefve de sedelutgifvande bankernas ställning i väsentlig grad förändrad. Sedelutgifningsrätten inskränkes, restrictioner föreslås äfven i andra afseenden, bankernas existensvilkor blifva med ett ord sämre. Med temlig visshet kan man förutsäga, att det nya lagförslaget, ifall det blir antaget, kommer att i och för sig verka derhän, att dessa bankers stora utdelningar, hvilka åstadkommit så mycken sensation, blifva betydligt reducerade. Men då dertill kommer, att bankerna, måhända glömska af sin egentliga bestämmelse, företagit sig att förlägga jordbruket och den stora industrien, och nu icke kunna undgå verkningarne af det tryck, hvarunder dessa lida, då stora förluster redan drabbat dem och nya äro oundvikliga, då kan det sättas i fråga, huru vida tiden just nu är lämplig att öka deras be-

skattning. Jag tror det icke. Enligt mitt förmenande bör man först afvakta banklagens öde vid nästa riksdag, och om den, såsom är att förmoda, blir antagen, låta den verka några år, under hvilken period normala förhållanden åter kunna inträda i handel och näringar, då med större visshet en gång för alla bör kunna afgöras, hvilken beskattning bankernas sedelutgifningsrätt kan tåla, så att frågan härom icke behöfver gifva anledning till motioner vid hvarje riksdag.

Betraktar jag nu motionärernas förslag, så ligger det i öppen dag, att detsamma tillkommit utan att man gjort sig reda för de möjliga verkningarna af ett i öfverensstämmelse dermed affattadt lagstads-gande. Tänka vi oss, att de sedelutgifvande bankerna hålla ett belopp af högst 50 millioner kronor på en gång i rörelsen, så utgör skatten derå, beräknad efter 2 %, en summa af en million kronor. Som utskottet anmärker, torde det icke vara så godt att afgöra, huru stor inkomst bankerna hafva af sin sedelutgifningsrätt, men då bankfrågan ventilerades i denna kammare vid 1886 års riksdag, tycktes man hafva enats derom, att densamma kunde beräknas till 1 million, en siffra som nog är alldeles för hög, men låt oss antaga den för riktig. Då finna herrarne, att hela förtjensten ginge åt till skatten, så att endast olägenheterna, bestående i den solidariska ansvarigheten, bekymret för vexlingskassans vidmagthållande m. m. återstode, och på de vilkoren skulle samnerligen ingen bank fortsära med sedelutgifningen.

Rubbningar af oberäkneligt slag skulle inträffa i affärsverksamheten, och de minsta blefve icke de olägenheter, som vållades af bristen på rörelsemedel, ty ännu på lång tid kan riksbanken, i saknad af tillräckligt underlag och nödig organisation, icke fylla detta behof.

Utskottet säger, att den moderna banklagstiftningen åsyftar afskaffandet af all enskild sedelutgifningsrätt, men jag vet, att den ställer sitt mål högre och åsyftar afskaffandet af all sedelutgifningsrätt och införandet af nya penningsurrogat. Checken och clearinghouses komma helt säkert att intaga ett framstående rum i den nya æra inom bankväsendet, som vi gå till mötes. En reform i denna riktning har för länge sedan vidtagits i England, men hvad som passar i stora centralpunkter för världshandeln, det duger icke i vårt land med dess stora utsträckning och glesa befolkning; vi behöfva sedlar, mycket sedlar, enskilda bankers sedlar, och man gör derföre orätt att mäta det ena lugget efter det andra mot ett banksystem, som växt upp med och växt in i vårt näringslif, emedan hvarje slag, som träffar det förra, också kännas af det sednare.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra yrkar jag afslag så väl å utskottets förslag som å motionen.

Herr *Thestrup* instämde med herr *Burman*.

Herr *Ahlström*: Jag har egentligen begärt ordet för att tillkännagifva, att jag inom utskottet förfäktat en annan mening än den

*Ang. bevil-
ningsafgift af
bankbolag med
sedelutgif-
ningsrätt.*

(Forts.)

Ang. bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.

(Forts.)

som der lyckats göra sig gällande. Men då pluraliteten inom utskottet kom att stanna vid en så pass lindrig förhöjning i den nu utgående beskattningen för sedelutgifningsrätten som den föreslagna, ansåg jag mig icke böra låta anteckna mig såsom reservant. Jag framhöll inom utskottet och ber att också nu särskildt få betona, att det icke kan vara skäl att under den öfvergångsperiod, om man så får säga, hvori de enskilda bankerna nu i afseende på sin sedelutgifningsrätt befinna sig, vidtaga någon förändring, som kan vålla stora rubbningar i deras verksamhet. Derföre har jag, som sagdt, velat att ingen ändring skulle ske. Då jag nu anser mig både böra och kunna vidhålla denna uppfattning, ber jag att, i likhet med hvad en föregående talare gjort, få tillkännagifva att icke heller jag i denna fråga har något enskildt intresse, såsom den der icke eger någon enda bankaktie. Men om någon ändring skulle ske, synes billigheten fordra att beskattningen icke grundas på det högsta utelöpande sedelbeloppet, ett belopp, som måhända blott en enda dag eller mycket kort tid varit ute i rörelsen och hvilket kan, såsom herrarne se af den vid betänkandet fogade tabellen, variera med högst betydliga siffror. Då skulle väl medeltalet vara lämpligare att lägga till grund för beskattningen. Den egentliga svårigheten vid bestämmande af bevillning för sedelutgifningsrätt ligger naturligtvis deri — såsom också utskottet framhållit — att det är svårt, ja omöjligt att beräkna, huru stor del af en banks vinst härflyter uteslutande och direkte af sedelutgifningen.

Försök hafva blifvit gjorda i den riktningen af särskildt i bankverksamhet hemmastadda personer, och dessa försök hafva visat, att, om man, såsom flere talare här gjort, anser en mycket stor vinst för banken härflyta af sedelutgifningsrätten, förväntningarna i det fallet äro i högst betydlig mån öfverdrifna.

Om vi nu se till — såsom utskottet genom vidfogade tabeller velat göra det möjligt — hurudan beskattningen är för de enskilda bankerna med sedelutgifningsrätt, finna vi, att, då de skatta en procent på behållningen af sin rörelse, likasom beskattningen är för annan rörelse eller näring, och för sedelutgifningsrätten erlægga 2 per mille för det högsta utelöpande sedelbeloppet, kommer den sammanlagda skatt till staten, som de utgifva, att motsvara ungefär tre procent af deras behållna inkomst, och en sådan skatt kan ju icke, då annan näring gifver blott en procent till staten, sägas vara obetydlig, utan då har man tagit stor hänsyn till sedelutgifningsrätten. Ur billighetens synpunkt, ifall det är lofligt att tala derom i denna fråga, vore skäl att taga i betraktande, att de flesta nuvarande delegare i enskilda banker icke kommit åt sina aktier för det ursprungliga belopp, hvarpå de lyda, utan fått betala dem vida högre. Särskildt hvad en bank beträffar, vet jag att det nuvarande och sedan lång tid tillbaka gängse priset på aktierna är sådant, att i förhållande till vinsten banken icke lemnar aktiegarne mer än omkring 6 procent på deras utlagda penningar, och då man besinnar den ofantligt stora risk, som är förenad med detta

sätt att placera penningar till följd af den solidariska ansvarigheten, torde man icke böra anse denna vinst oskäligt hög. Om man vidtog för hög beskattning på sedelutgifningsrätten, skulle detta, såsom förut påpekats, vålla, att bankerna komme att helt och hållet få ändra den rörelse de nu drifva, ja det skulle blifva det samma som sedelutgifningsrättens upphörande, hvaraf återigen skulle följa såväl en mängd afdelningskontors indragande som att postremissvexelrörelsen, hvilken nu är så allmän och till så stort gagn, skulle försvinna. Att dessa följder skulle för affärslifvet blifva synnerligen vådliga, kan icke nog allvarsamt framhållas.

Efter att hafva yttrat detta skall jag inskränka mig till att instämma med dem, som yrkat afslag å såväl motionen som utskottets betänkande.

Herr Björkman: Jag skall icke tillåta mig att ingå i något närmare bemötande af hvad herr Dahl yttrat om de stora fördelar, han trodde tillskyndas landet af bankerna. Framtidens dom skall bättre fölla utslag i den saken, än jag kan göra. Men, mine herrar, vi alla, som sitta här, veta allt för väl, att det för oss är alldeles nödvändigt att inom kommunerna utplocka alla lofliga medel att bereda inkomster för att dermed kunna bestrida de utgifter, som vi år efter år nödgas erlægga. Samma förhållande eger rum äfven inom staten för att kunna tillgodose de stora anspråk, som ökas riksdag efter riksdag. Vi veta nemligen, att den ena hufvudtiteln ökas med 1, 2 eller 3 millioner och den andra med större eller mindre summor. Hvarifrån skall man taga penningar till alla dessa utgifter, om man icke får uppsöka alla lofliga medel för att bereda inkomster dertill? Den tabell, som finnes bifogad utskottets betänkande, visar tydligt rättmätigheten af de små anspråk, som utskottet kommit till. Inom utskottet förfäktade jag den åsigt, att summan bevilning borde höjas från 2 till 5 kronor. Men då jag härför icke kunde vinna någon genklang, så afstod jag derifrån och förenade mig i det beslut, hvar till öfrige utskottsledamöter kommit, eller att föreslå denna bevilning till 3 kronor. Jag tror icke, att det under sådana förhållanden skall vara möjligt att visa, att man trädt grannlagenheten för nära, då man af de enskilda bankerna velat taga denna lilla ersättning i anspråk.

Då de enskilda bankerna visat sig hafva så god förtjänst, att deras kassörer tidt och ofta kunna resa sin väg med hundratusentals kronor och bankerna likaväl bära sig, så tror jag det vara omöjligt att på rättvisa skäl kunna vägra den lilla förhöjning, som nu föreslås.

Jag kunde icke tro, att detta förslag skulle i denna kammare röna så stor motsträfvighet, som jag verkligen funnit. Jag anhåller emellertid för egen del att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr Björkman instämde herrar *Sundling* och *Tufwesson*.

Ang. bevilningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.

(Forts.)

Ang. bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifts-rätt.
(Forts.)

Herr Gumælius: Jag hade icke trott, att jag skulle få anledning att uppträda i denna fråga i dag. Men jag har funnit mig uppkallad af ett väl genomtänkt och väl framfördt yttrande af en bankman från Norrland, som emellertid misräknat sig, då han i början af sitt införande antog, att detsamma icke skulle vinna någon genklang, men vid slutet fann det beledsagadt af bravorop.

Emellertid kan jag icke gå ut från samma punkt som han. Talaren sade nemligen, att han kunde möjligen vara med om ett sådant förslag, som nu föreligger, om han blott vore viss om, att 1874 års banklag fortfarande finge tillämpas. För min del betraktar jag fortfarande 1874 års banklag såsom särdeles olycklig för landet, i det den på ett vådligt sätt utvidgat de enskilda bankernas sedelutgifts-rätt utan att i motsvarande mån befästa grunden för densamma. Jag hade nästan föreställt mig, att såväl bankmän som andra numera skulle någorlunda enhälligt hafva utdömt denna 1874 års lag, ehuru de ännu icke kunnat ena sig om, hvad man bör sätta i dess ställe.

Han erinrade vidare om, att dessa banker lidit mycket af de industriella svårigheterna, men männe bankerna sjelfva äro alldeles oskyldiga till detta? Männe icke 1874 års banklag i något afseende kan anses vara skulden dertill? Männe icke denna frestat bankerna att söka få ut allt för mycket af sitt dåliga myntrepresentativ samt derigenom föranledt en svindel inom industrien och näringarna på många områden, i det att bolag och enskilda begagnat sig af dessa bankers allt för stora tillmötesgående och sålunda indragits i förlustbringande företag? Samme talare ville, att man skulle vänta på två saker, innan man vidtoge någon åtgärd i någon form. Den ena var, att riksbankens sedelutgifts-rätt skulle utvidgas, så att derigenom kunde motverkas följderna af framtida eventuel minskning i de enskilda bankernas sedelutgifts-rätt. Ett förslag i den vägen föreligger, och jag hoppas, att den ärade talaren, när den saken snart kommer före, då skänker den sin medverkan. Den andra saken var, att man skulle vänta på, att ett nytt banksystem genomfördes här i landet. Ja, herr talman, det lärer väl ligga i gudarnes sköte, när vi få en ny banklag, om man icke vidtager någon åtgärd från Riksdagens sida, som visar, att det är allvar med Riksdagens önskan att få en sådan. Jag tror, att denna kammares majoritet visat sådant tillmötesgående, när denna fråga varit före, att det kan sägas, att kammaren gjort allt sitt till för att få frågan löst, men det har icke gått ändå. Följden deraf, att kammarne icke kunnat komma öfverens, hvilket väl egentligen berodde derpå, att regeringen icke ansett sig vilja taga ens ett sådant förslag, som af denna kammare gjordes om tjuguarig amortering af enskilda bankernas sedelutgifts-rätt, har varit den, att Kongl. Maj:t förlängt de enskilda bankernas privilegium till en början på fem år. Kommer man under denna tid icke öfverens om ett nytt bankförslag, föreligger förmodligen då icke heller någon annan utsigt, än att detta privilegium för de enskilda bankerna förlänges ytterligare. Jag föreställer mig att

Ang. bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.
(Forts.)

under sådana förhållanden det icke skulle skada att i någon mån använda en tumskruf för att visa, att det är allvar med, att man vill hafva en ändring i nu gällande banklagstiftning. Att vidtaga den åtgärden, som motionären föreslagit, nemligen att höja bevillningsafgiften för rättigheten att utgifva sedlar från 2 kronor för hvarje 1,000 kronor af högsta under året utelöpande sedelbelopp till 20 kronor, det skall jag gerna medgifva vore något strängt. Utskottets förslag deremot att höja den ifrågavarande bevillningen från 2 till 3 kronor förefaller mig vara så pass beskedligt och måttligt, att det icke kan annat än förundra mig, att detsamma mött så stort motstånd i kammaren.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta yttrande instämde herrar *Odell, Börjesson, Grafström* och *Svensson* i Edum.

Herr Smith: Ehuru jag icke haft nöjet att höra det sätt, hvarpå motionären försvarat sin motion, vill jag dock icke underlåta att på grund af denna motions framkomst beklaga, det man behandlat enskilda bankerna med så föga vänlighet, som motionärerna synas göra. Det vore märkvärdigt, om dessa herrars obenägenhet mot de enskilda bankerna skulle hafva härrört derifrån, att de icke blifvit vänligt behandlade af de enskilda bankernas personal, ty den första pligten för henne är ju att väl behandla allmänheten och detta har också alltid egt rum i den bank, jag i många år tillhört. Det är äfven i motionen taladt om den nytta, som enskilda bankernas sedlar göra eller hafva gjort. Ja, den är ganska stor, mine herrar! Jag skulle vilja fråga, hvarifrån småsedlarne skulle komma, om icke enskilda bankerna funnos till. Under den brådaste spanmålshandeln i Skåne har det icke varit ovanligt, att från Ystads hufvudkontor utgingo flere hundra tusen kronor i femmor och tiar till afdelningskontoren. När enskilda bankernas femmor blefvo indragna, hade man ganska svårt att reda sig med allmänheten. Hon ville hafva femmor, och när man requirerade 50,000 kronor från Stockholm, fick man endast 10 à 15,000 af denna valör. Bristen afhjelpes till en del af våra vänner danskarne, som förse Skåne med ganska mycket silfvermynt.

Man har talat om den stora vinsten, som bankerna hafva på sina sedlar. Om herrarne hafva studerat tidningarne, så finna herrarne, att konkurser ganska ofta göras än här, än der. Det visar sig på de dividender, som stå att få, att förtjensten icke är så stor. Att nu höja bevillningen för sedelutgifningsrätten till 20 kronor, det kan jag icke förstå, huru det varit möjligt att hitta på något sådant. Skånebanken t. ex., som för denna rättighet nu betalar i bevillning 18,700 kronor, skulle då få betala 187,000 kronor. Detta är ju aldeles otänkbart. Det har också sagts, att enskilda bankerna sökt pressa ut sina sedlar mot säkerhet af dåliga papper. Det har åtminstone skånebanken icke varit med om; det är något, som icke der begagnats. Jag tycker verk-

Ang. bevil-
ningsafgift af
bankbolag med
sedelutgif-
ningsrätt.

(Forts.)

ligen, att motionären borde vara belåten med, om Riksdagen, som det vill synas, nu beviljade 50 % förhöjning i skatten för sedelutgifts-
rätten. Det skulle ju göra omkring 60,000 kronor om året för stats-
verket.

Herr Jonsson i Myre: Herr talman! Jag anser utskottets för-
slag vara af så moderat beskaffenhet, att kammaren bör lemna sitt bi-
fall till detsamma. Motionärerna hade gått så långt, att det torde an-
ses såsom något öfverdrifvet, då de föreslagit 20 kronors afgift per
1,000 kronor, som på en gång under näst föregående året varit ut-
lemnade i rörelsen. Inom bevillningsutskottet funno flere 5 kronor
per tusen vara det mest passande, hvilket utgjorde blott 50 öre å
hvarje ett hundra kronor eller en half procent af de i rörelsen utlemnade
sedlar och detta var öfverensstämmande med bevillningskomiténs för-
slag år 1859. Vid sammanjemkning af de olika meningarne blef ut-
skottets pluralitet ense om 3 kronor per tusen, och det torde därför
vara bäst, om kammaren antager detta förslag. Detta kan icke heller
anses såsom någon obillig höjning i afgiften, då de sedelutgivande
bankerna icke behöfva utgifva denna skatt för högre belopp än det
högsta, som de under näst föregående år utsläppta sedlarne representera.

Här har sagts, att en ny banklag vore att förvänta; men denna
lag afser ju bankernas ordnande i en mängd andra afseenden, och sed-
elutgifts-rätten är en särskild sak, som icke beröres af en blifvande
banklag. Om sedelutgifts-rätten inskränkes, drabbas ju bankerna
genom denna förändring icke af någon förlust, då de endast behöfva
betala för det sedelbelopp, som är ute i rörelsen.

Jag anhåller på grund häraf om bifall till utskottets förslag.

Herr Redelius: Endast ett par ord med anledning af herr Smiths
yttrande, då han i smickrande ordalag berömde de enskilda bankerna
för deras förmenta välsignelsebringande verksamhet. Detta tycker jag
vara för *mycket* vackert sagdt om dem. Ty utan att vilja förneka
eller förringa deras förtjenster vill jag dock såsom nödig motvigt
erinra derom, att dessa banker hafva i min tanke i betydlig mån varit
den förmedlande orsaken till det nu rådande ekonomiska betrycket.
Kärnan af betrycket anser jag nemligen hafva tillkommit deraf, att ka-
pitalet med tillhjelp af inteckningar anbragts på fastigheten såsom en
slags sugsvamp, hvarigenom hela dess afkastning stannat i några få
kapitalisters händer, och i detta afseende hafva de enskilda bankerna
uträttat ganska mycket till landets nackdel.

Herr Smith: Med anledning af kyrkoherden Redelius' påstående
vill jag endast säga, att det förefaller mig besynnerligt att de enskilda
bankerna gjort skada. Om jag lånar mera än jag kan betala och har
säkra papper att lemna som hypotek, kan det väl icke bero på ban-
ken, att jag illa använder de lånta penningarne. Banken kan väl icke

vara förmyndare för alla sina läntagare, och dessa anse godt att få de önskade penningarne.

Ang. bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.
(Forts.)

Herr Stormaths Math. Olsson: Då jag biträdt utskottets utlåtande, är det helt naturligt, att jag kommer att rösta för förslaget. Jag tror verkligen, att om kammaren bifaller detsamma, kommer rättvisa att ske i alla fall, då utskottet endast föreslagit en ökning af 50 procent i stället för det höga belopp motionärerna begärt. Hela affären skulle icke uppgå till mer än omkring 60,000 kronor högre belopp än förut för alla dessa enskilda banker, som nu beräknas hafva en nettobehållning af nära 6 millioner årligen på sin rörelse. Med dessa siffror för ögonen kan jag för min del icke annat än på det varmaste förorda bifall till utskottets förslag.

Herr Dieden: Jag skall tillåta mig yrka afslag på utskottets förslag, icke endast för de enskilda bankernas, utan fast mera den allmänna rörelsens skull. Såsom allmänt bekant, hafva dessa banker endast under en kortare tid det högsta sedelbeloppet utelöpande, nemligen under den tid af året, då landtmännen i allmänhet sälja största delen af sina produkter. Då emellertid denna skatt utgår för det högsta sedelbelopp, som på en gång varit utelöpande under året, antager jag att bankerna i händelse af förhöjd sedelskatt icke skola anse med sin fördel öfverensstämmande, att för så kort tid utsläppa ett sedelbelopp, som väsentligt öfverstiger hvad de i allmänhet kunna hålla utelöpande. Följden häraf måste ju blifva otillräcklig penningtillgång i den allmänna rörelsen just vid den tid, då penningar bäst behöfvas för uppköp af landtmännens produkter — och detta vore väl ingen fördel för landet! Man får akta sig för att icke det slag, man vill gifva en annan, drabbar en sjelf.

Här har talats mot den nytta, som de enskilda bankerna haft för landet, men här har icke framhållits den fördel landet haft af dem. Jag ber därför att få fästa herrarnes uppmärksamhet på särskildt den betydelse de enskilda bankerna haft för den allmänna rörelsen, för det svenska affärlifvet. Innan de enskilda bankerna existerade, måste de svenska köpmännen anlita hufvudsakligen utländsk s. k. blanco-kredit, och för de kapital, som på detta sätt ingingo i rörelsen, gingo till utlandet en massa afgifter i form af ränta, acceptprovision, vaxelstämpel m. m. Nu stanna alla dessa penningar kvar i landet och det måtte väl vara till landets fördel. Men det stannar icke vid dessa direkta fördelar, utan många indirekta följa med. Så till exempel, när den svenske affärsmannen hade sin penningarörelse på utlandet, fordrade de utländska bankirhusen att han skulle vända sig till dem, när han försäkrade sina afskeppningar mot sjöskada, och för besörjande af dessa försäkringar beräknades utom premien äfven provision, courtage och stämpelafgift. Här i landet kunde under dylika förhållanden icke något sjöförsäkringsbolag uppblomstra; men nu deremot, när våra

Ang. bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.
(Forts.)

affärsmän blifvit oberoende af utländingens kredit, har det visat sig att sjöförsäkringsbolag kunnat bildas, hvadan följaktligen penningarne för dylika assuranser kunna stanna kvar i landet. Jag tror att man med sådana förhållanden för ögonen för visso kan säga att de enskilda bankernas verksamhet varit af stor nytta för det allmänna, och jag kan icke förstå den animositet, som visat sig inom denna kammare mot dessa institutioner.

På grund af hvad jag anfört, anhåller jag, herr talman, om afslag så väl å motionen som å utskottets förslag.

Herr Liss Ol. Larsson: Herr talman! Jag kom upp i kammaren med föresats att tala mot utskottets förslag, men icke därför att jag ville hafva ett rent afslag å motionen, utan därför att jag tyckte att den bevillningssiffra utskottet föreslagit var alldeles för blygsam. Men då jag hört att man kämpar för brinnande lifvet mot den föreslagna obetydliga förhöjningen, lär det väl icke vara värdt att gå längre och föreslå en högre siffra, utan man får väl nöja sig med den mindre, nemligen utskottets förslag. Om det vore någon, som icke kände till våra förhållanden, som komme in här i kammaren och hörde att vi hade banker, som icke hade sedelutgifningsrätt, så skulle han undra om vi vore riktigt kloka, då han hörde att vi hafva andra banker, som vi tillåta att drifva sin rörelse icke med reel valuta utan med sina skuldförbindelser, och att, då man ser att affärerna äro så lönande, att dessa banker förtjena 6 millioner kronor om året, man nu, då det är fråga om att förhöja deras skattebidrag till staten från 120,000 till 180,000 kronor, således en förhöjning med 60,000 kronor, kan göra ett sådant ihärdigt motstånd mot ett moderat förslag. Jag trodde icke att motståndet skulle hafva kommit från bankernas sida utan från dem, som tyckte att den af utskottet föreslagna bevillingen vore alldeles för liten; ty icke kunde jag tänka mig att man skulle påstå att utskottet fordrat för mycket. Jag har emellertid sett att det icke är så lätt att få något igenom på detta område, och jag skall därför förena mig med dem, som yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti förenade sig herrar *Göransson, Nilsson* i Vrångebol, *Norén* och *Svensson* i Brämhult.

Herr Abenius: Jag vill endast fästa uppmärksamheten på ett uttryck, som herr Liss Olof Larsson hade i sitt anförande, då han yttrade att de sedelutgifvande bankerna icke lemna någon valuta utan endast skuldsedlar. Dessa skuldsedlar eller kredit-sedlar hafva ju sitt underlag bestämdt genom banklagen och det är således icke så alldeles utan valuta som de utgifvas. Detta underlag är ju bundet af lagstiftningen. Det är detta jag velat säga, för att dermed reducera herr Liss Olof Larssons yttrande till dess rätta dimensioner, så

att det icke skall komma något missförstånd åstad. — Jag har förut instämt med de föregående talare, som yrkat afslag å utskottets hemställan.

Ang. bevillningsavgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.

(Forts.)

Herr Jansson i Krakerud: Jag hade väl kunnat instämma med herr Liss Olof Larsson, men jag har begärt ordet med anledning deraf att några föregående talare ansett, att billigheten skulle fordra ett afslag på utskottets betänkande. Det är ganska sällan man får höra att privatbankerna verka så välsignelsebringande för vårt land och att de äro så utmärkta. Jag skall icke försöka att bestrida detta, utan jag kan mycket väl erkänna att de äro till välsignelse. Men jag kan icke förstå att det är skäl att yrka afslag på utskottets betänkande för den saken endast. Jag hemställer, om det icke finnas flere industri- och näringsgrenar som äro till välsignelse för vårt land. Men likaväl skall man väl betala en billig afgift till statskassan. De som producera det vi skola få till mat och kläder, äro väl ock välsignelsebringande inrättningar och företag. Men likaväl äro ju dessa beskattade nästan öfver höfvan. När man vidare ser på den bifogade tabellen att dessa privatbanker med sin rörelse hafva 7, 8, 9 ja till och med 10 procent i vinst, så kan jag icke förstå hvar man skall kunna taga någon beskattning eller få någon inkomst för staten, om man icke skall kunna få det på en rörelse, som har så pass hög procent. Jag nämnde att här finnas andra näringsföretag, som äfven äro välsignelsebringande för vårt land. Men dessa företag hafva mången gång ingen procent, de flesta göra förlust, och likväl säger man icke att de icke skola betala skatt, ty de göra förluster, och innehafvarne hafva köpt sina egendomar för för höga inköpssummor. De hafva sålunda nedlagt sina penningar under ogynsamma förhållanden, och då erhålla de icke någon skattelindring. Så resonnerar man då det är fråga om andra förhållanden, och jag kan icke förstå, hvarför man då i detta fall skulle taga hänsyn till billighetsskäl. Den förste talare i detta ämne yttrade, att denna afgift vore oegentlig därför, att icke alla privilegier drabbades af samma afgift. Jag tror att man bör uppmuntra honom att väcka en motion i det syfte han yttrade och till nästa Riksdag framlägga densamma.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Med upptagande af de gjorda yrkandena framställde herr talmannen proposition först på bifall till utskottets hemställan och sedan på afslag å så väl denna hemställan som den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen.

Votering blef dock begärd och företogs i enlighet med följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Ang. bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt.

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i 1:a punkten af betänkandet nr 4,

röstas Ja;

(Forts.)

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit så väl utskottets omförmälda hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen utföll med 130 ja och 70 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

I *punkten 2* hemställde utskottet, att en inom Andra Kammaren af herr *A. M. Lundberg* väckt motion, n:o 73, om förklarande, huru vida med de i §§ 6 och 7 af ifrågavarande förordning förekommande uttrycken »utländing» eller »utländsk man eller qvinna» jemväl afsåges *norsk* man eller qvinna, icke måtte till något Riksdagens yttrande föranleda.

I fråga härom anförde

Herr *Lundberg*: Utskottet hemställer, att ifrågavarande motion icke må till något Riksdagens yttrande föranleda. Men Riksdagen läser väl grundlagsenligt böra yttra sig öfver hvarje vid densamma väckt och från behandling af vederbörligt utskott återkommen motion; och torde väl utskottets mening ej varit annat än den, att Riksdagen skulle finna icke påkalladt att meddela något vidare yttrande, än det som skett genom betänkandet, hvilket innefattar just hvad jag med min motion åsyftat, eller förklarande att ifrågavarande §§ 6 och 7 af bevillningsförordningen den 16 maj 1884 bör ega tillämpning äfven å norrmän. Jag har derföre icke något att invända mot bifall till innehållet af utskottets betänkande, ehuru jag icke kan finna det, på sätt utskottet yttrar, vara klart eller tydligt, att norrmän skola här i riket anses hafva »egenskap af utländingar». Vål har jag, såsom tjänsteman i konungens kansli eller inom justitierevisionen, under s. k. interimisregering, expedierat åtskilliga handlingar, som varit underskrifna af norrmän, norska statsråd, men aldrig hörde jag någon påstå, att dessa norrmän voro utländingar. Jag tror ej heller att man såsom utländingar i förhållande till Sverige benämner de norrmän, hvilka utom de förenade rikena äro anställda som ministrar eller konsuler; också har man uti författningen undvikit att i afseende på norrmän använda ordet »utländing». Derföre har jag ansett vara befogadt att hos Riksdagen ifrågasätta huru vida hvad i förenämnda och särdeles

7 § stadgas om utländingar bör tillämpas i afseende å normmän. Det är nog inom bevillningsutskottet och särskildt, efter hvad jag vet, af dess vice ordförande kändt, att tvekan och olika tillämpning härutinnan jemväl här i Stockholm egt rum. Då emellertid utskottet just förklarat hvad jag med min motion afsett, har jag, såsom jag tillkännagifvit, icke något att invända emot bifall till utskottets betänkande, under antagande att utskottet med den hemställan, hvarmed betänkandet slutar, icke afsett något annat än, att vidare yttrande från Riksdagen än det förklarande, detsamma innehåller, icke erfordrades.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 4.

Till behandling förekom härnäst konstitutionsutskottets memorial n:o 5, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

Utskottet tillkännagaf i detta memorial, att vid den granskning af dessa protokoll, som i öfverensstämmelse med grundlagens föreskrift blifvit företagen och numera fullbordad, utskottet hvarken funnit skäl att emot någon statsrådets ledamot tillämpa § 106 regeringsformen eller ansett anledning förekomma att framställa någon anmärkning på grund af § 107 samma grundlag.

Vid memorialet funnos fogade reservationer:

1:o) af herrar *Bergius*, friherre *von Essen*, *Nisser*, *Samxelius*, grefve *Strömfelt*, *Unger* och *Lindahl*, hvilka dels yttrat: »Då efter nya representationssättets införande den praxis städse gjort sig gällande, att granskning af statsrådsprotokollen vid hvarje riksdag omfattat tiden allenast intill samma riksdags början, hafva vi ansett, att, i öfverensstämmelse härmed, konstitutionsutskottet vid nu pågående riksdag icke bort granska statsrådsprotokollen för längre tid än till riksdagens början den 15 januari 1887, men enär utskottets flertal beslutat, att granskningen skulle afse jemväl tiden från nämnda dag till den 2 maj 1887, hafva vi funnit oss vara pligtiga att deltaga i granskningen af statsrådsprotokollen intill sistnämnda dag», och dels förklarat sig anse, att utskottet bort, jemlikt § 107 regeringsformen, hos Riksdagen anmäla åtskilliga af chefen för justitiedepartementet efter det Kongl. Maj:t den 4 sistlidne mars, med upplösande af Riksdagen, förordnat om företagande af nya val i hela riket till Andra Kammaren, vidtagna åtgärder rörande tillämpning af valkretsindelningen för de mindre städerna samt uppskof med riksdagsmannavalens förrättande;

2:o) af herrar *Nisser*, grefve *Strömfelt*, *Unger*, *Lindahl*, *Behm*, *Samuel Johnson* och *Farup*; hvilka ansett sig böra låta till Riksdagens kändedom komma ett af den under Hans Maj:t Konungens från-

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

varo tillförordnade regeringen den 23 juli 1886, på föredragning af herr finansministern, meddeladt beslut, hvarigenom, med bifall till derom af ett bankaktiebolag gjord ansökning, medgifvits sådan förändring i bolagets stadgar, att bolaget fått sig tillerkänd en i väsentlig mån utsträckt rättighet att utfärda räntebärande, till innehafvaren ställda obligationer;

3:o) af herr *Samxelius*, samt

4:o) af herrar *Samuel Johnson*, *Farup*, *Jöns Bengtsson* och *Per Ersson* i Vestlandaholm, hvilka ansett, att för Riksdagen bort af utskottet anmälas en af Kongl. Maj:t den 5 november 1886 meddelad resolution, hvarigenom tingshusbyggnadsskyldige i Gotlands södra härad förpligtats att, till de invid häradets tingshus belägna, till bostad åt domhafvanden och hans biträden vid tingen afsedda tvenne rum anskaffa, förutom stolar och bord, jemväl åtskilliga andra af domhafvanden såsom nödiga ansedda effekter.

Efter föredragning af hvad utskottet, på sätt ofvan är anfördt, i ämnet omförmält, yttrade:

Herr Sam. Johnson: Såsom herrarne torde finna, har jag med några andra af utskottets ledamöter ansett, att åtminstone tvenne i statsrådsprotokollen omförmälda frågor bort komma till Riksdagens kännedom. Den första frågan innehålles i protokollet öfver finansärenden för den 23 juli 1886, hvaruti förekommer, såsom herrarne af reservationen kunna se: »Såsom känt är, innefattade det af Kongl. Maj:t genom nådig proposition till Riksdagen den 6 mars 1886 framlagda förslag till förordning angående bankaktiebolag *förbud* för sådana bolag att utfärda tryckta eller graverade, till viss man eller order, eller till innehafvaren ställda förbindelser». Detta förslag har sålunda kommit till Riksdagen genom kongl. proposition och återgick, sedan Riksdagen godkänt detsamma, redan i maj månad till finansdepartementet, som sålunda fick reda på detta godkännande, hvarefter lag i ämnet utfärdades. Det förvånade oss i konstitutionsutskottet ganska mycket, då vi sågo att t. f. departementschefen den 23 juli samma år tillstyrkt den t. f. regeringen att tillåta ett bankaktiebolag här i Stockholm utgifva ytterligare obligationer, i synnerhet som dessa äro af vida sämre beskaffenhet än de som förut varit.

Det var just detta som gaf oss anledning att anse, att denna fråga borde framställas till kammarens ompröfning. För min del ämnar jag icke göra något yrkande, utan endast med dessa få ord gifva tillkänna min ståndpunkt i frågan. Den är, att jag anser anledning icke hafva förefunnits att biträda reservationen i första punkten, hvar emot jag funnit mig böra biträda reservationen i andra punkten äfven som den mot ett justitieärende i fjerde punkten gjorda anmärkning,

hvilken visserligen icke är af någon större betydelse, men som *kan* blifva en ganska stor fråga.

Det var en häradshöfding Lindroth i Gotlands läns södra domsaga, som hade begärt att till de invid häradets tingshus belägna till bostad af domhufvanden och hans biträden vid tingen afsedda tvenne rum häradet skulle anskaffa nödiga möbler och sängkläder, servis o. s. v. Detta hade nu de tingshusbyggnadsskyldige i häradet nekat fullgöra; men Kongl. Maj:ts befallningshafvande ålade dem att förse dessa rum med nödiga stolar och bord i likhet med hvad som är förhållandet i afseende å tingssalen. Målet fullföljdes till kongl. kammarkollegium, som ansåg sig ej kunna frångå hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande dömt, utan ansåg billigt, att häradshöfdingen sjelf tillsläppte de andra inventarierna. Lindroth gick till Kongl. Maj:t och fick allt hvad han hade begärt, både möbler, sängkläder, glas och porclin etc.

Detta har väckt vår uppmärksamhet, och hafva vi ansett saken böra komma till kammarens kännedom. Det är så mycket anmärkningsvärdare som icke ett ord finnes i lagen derom, att domaren skall hafva några möbler alls. Skall det fortgå på en sådan bana, tror jag att domarena en annan gång kunna komma och säga: vi skola hafva mat på statens bekostnad, och då vill han kanske att de tingshusbyggnadsskyldige skola bekosta kokerska. Jag tror de hafva samma rätt till det ena som till det andra.

Jag skall emellertid icke uppehålla kammarens tid längre, ty jag vet att hvar och en vill att det skall blifva slut. I denna som i den förra frågan skall jag icke göra något yrkande, ehuru jag anser skäl dertill förefunnits.

Herr Redelius: Jag har begärt ordet för att få till protokollet antecknad min från utskottets afvikande mening i tre punkter.

Den första punkten är en förfråga. Jag hyser nemligen den uppfattningen, att konstitutionsutskottet icke bort granska statsrådsprotokollen för längre tid än till Riksdagens början den 15 januari 1887.

Den andra punkten rör det cirkulär, som justitieministern utfärdade den 8 mars 1887 och hvilket cirkulär jag ogillar för den deri förekommande uppmaningen att fördröja riksdagsmannavalen, hvilken uppmaning haft till följd, att de besvär som anförts ännu i denna stund icke hunnit afdömas i högsta domstolen.

Den tredje och viktigaste anmärkningen rör det af reservanterna herr Samuel Johnson m. fl. påpekade märkliga förhållandet, att ett bankbolag erhållit utsträckt rätt att utgifva räntebärande obligationer. Lika med reservanterna finner jag det *synnerligen anmärkningsvärdt*, att regeringen, sedan Riksdagen i maj 1886 meddelat regeringen, att Riksdagen godkänt regeringens förslag om förbud för »bankaktiebolag att utfärda tryckta eller graverade, till viss man eller order, eller till inne-

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

hafvaren ställda förbindelser, redan den 23 påföljande juli funnit sig böra meddela det ifrågavarande bankaktiebolaget en så utsträckt obligationsemissionsrätt, som i reservationen omförmäles, och, märk, i än större utsträckning än den förut haft. Detta beslut synes mig anmärkningsvärdt i tvenne hänseenden, dels deri, att den anmärkta åtgärden står i rak strid emot den af Riksdagen på regeringens förslag kort förut antagna lagen, dels deri att dessa obligationer i och för sig synas mig vara af tvifvelaktig nytta såsom hvilande på icke säker grund; och kunna blifva menliga för den allmänna rörelsen och vådliga för den offentliga krediten, och detta så mycket mer, som den bolaget medgifna rätt att utgifva obligationer kan omfatta en så stor summa, att den kan mer än två gånger öfverstiga det sammanlagda beloppet af alla de enskilda sedelutgifvande bankernas sedelstock, som dessa kunna på en gång utsläppa i rörelsen. Derföre finner jag det ganska betänkligt, att en sådan rätt blifvit medgifven.

Jag har velat för min räkning låta anteckna detta till protokollet. Och om det kunde tjena till något, ville jag yrka återremiss. Ja, herr talman, jag ber om återremiss i alla händelser.

Herr Svartling: Jag vill hafva till protokollet antecknad, att jag delar den mening, som inom utskottet uttalats af herrar Bergius, von Essen, Nisser, Samzelius, grefve Strömfelt, Unger och Lindahl i den reservation, som de fogat till betänkandet.

Herr Månsson: Jag hade i likhet med de flesta andra trott att, då Kongl. Maj:t eller hans rådgifvare till Riksdagen framlagt förslag om ändring i lagar och författningar och Riksdagen godkänt desamma, skulle Kongl. Maj:ts regering också vara mån om att ett sådant förslag blefve följdt och lände till efterrättelse. Enligt mitt förmenande har emellertid så här icke skett, utan, sedan Kongl. Maj:t på statsrådets tillstyrkan framlagt förslag till förändring i vissa bankbolags rätt att utgifva tryckta eller graverade obligationer, ställda till innehafvaren eller till viss man eller order, har regeringen medgifvit ett enskildt bankbolag en betydlig utsträckning af denna rätt. Detta förefaller mig så märkvärdigt att jag för min del icke kan stillatigande åse en dylik handling, utan vill hafva till kammarens protokoll antecknad, att jag anser det anmärkningsvärdt att något sådant kunnat förekomma och att konstitutionsutskottet deremot ovilkorligen bort framställa anmärkning.

Frågan gäller här att ett bankbolag i Stockholm medgifvits att med 6—10 gånger så stort belopp, som det förut haft, utvidga sin obligationsrörelse, ehuru regeringen förut sagt att en sådan utsträckning icke skulle få ske, och jag anser att konstitutionsutskottet häremot bort göra anmärkning. Jag kan för min del derför icke uraktlåta att yrka att kammaren med ogillande måtte lägga detta utskottets utlåtande till handlingarne. Jag ber vidare få tillägga, att jag äfven instämmer

i den sista reservationen, som handlar om de tingshusbyggnadsskyldige i ett härad på Gotland, hvilka blifvit ålagde att anskaffa och bekosta möbler m. m. åt domhafvanden, hvilket jag icke tror vara grundadt på lag. I de lagbestämmelser, som i sådant hänseende finnas, kan åtminstone icke jag upptäcka någon föreskrift derom, att tingshusbyggnadsskyldige skola anskaffa möbler, sängkläder m. m. Äfven i det fallet finner jag anmärkningen befogad och yrkar att betänkanudet med ogillande måtte läggas till handlingarne.

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

Häruti förenade sig herr *Jönsson* i Gammalstorp.

Herr *Boström* till *Östanå*: Jag har begärt ordet endast för att till protokollet förklara, att första och andra punkterna af reservanternas anmärkningar enligt min uppfattning varit af beskaffenhet att böra föranleda anmälan.

Herr *Rundbäck*: Vi känna alla, att konstitutionsutskottet är Riksdagens viktigaste utskott, som ofta har på sig öfverflyttad Riksdagens egen magt och myndighet, samt skall vaka öfver rikets grundlagar och se huru de tillämpas. Detta utskott har en ofantligt stor förtroendepost, och enhvar, som inträder i detsamma, har ett stort och viktigt förtroende sig pålagdt. Detta gäller i synnerhet vid en tidpunkt sådan som den närvarande, då en så viktig händelse inträffat, att någon sådan aldrig förut i vårt land egt rum, nemligen Riksdagens upplösning. Det var vid sådant förhållande helt naturligt, att särskildt *Andra Kammaren* — jag talar nu endast om densamma — vid detta tillfälle skulle i konstitutionsutskottet insätta sina utmärktaste män. Att dessa å sin sida tilltrorde sig att vara vuxne detta uppdrag i ännu högre grad än man skulle trott, visar sig deraf, att de icke endast till granskning förehaft statsrådsprotokollen intill den 15 januari 1887, utan, under den korta period de dertill haft, gått ändå längre fram i tiden.

Detta vittnar ju fördelaktigt om deras nit, men längre kan jag icke gå i mitt beröm för utskottet. Eller hafva herrarne väl någonsin sett ett så ömkligt och tarfligt betänkande som det nu framlagda? Ingen-ting har gjorts, allt är bra och ordentligt, och dock finnas tusentals af landets invånare, som undra om allt gått så alldeles grundlagsenligt till. Särskildt hafva reservanternas framkommit med ganska viktiga och bindande anmärkningar, under det att utskottet hvarken sett eller hört något. Orsakerna till Riksdagens upplösning hade väl varit en så pass viktig sak, att de kunnat omförmålas. Dessa orsaker skulle enligt Kongl. Maj:ts nådiga trontal vara tullfrågan och en öfvergång från ett sedan årtionden tillämpadt tullsystem till ett väsentligen förändradt. Här har dock aldrig en sådan öfvergång skett; och hvem kan veta, huru denna fråga skulle utfallit i händelse af gemensam votering. Endast *Andra Kammaren* hade antagit en enda punkt i förslaget derom,

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts)

under det Första Kammaren afslagit utskottets betänkande. Förändringen var således endast ifrågasatt, och det oaktadt skulle Riksdagen upplösas. Skall man tillåta svenska folkets representanter att behandlas såsom skolpojkar och köras bort, därför att de haft en själfständig mening i en Riksdagen endast vidkommande fråga? Konstitutionsutskottet deremot tyckes hafva medgifvit det berättigade i upplösningen af Riksdagen. Detta om Riksdagens upplösning, hvarom kunde vara mycket att säga. Och hvarför skulle vi nu komma åter tillsammans? Detta angifves också i trontalet, der det säges: »I Edert beslut om tullbevillingens utgörande för nästkommande finansår skall jag se Edert svar.»

Herr talman! Kongl. Maj:ts trontal är, efter hvad jag tror mig känna, icke någon egentlig regeringshandling. Här har förut varit fråga om hvilken betydelse dessa trontal skulle hafva, och förklaringar deröfver hafva också afgifvits. — Troligt är visserligen, att statsrådet är medvetet af hvad som står i trontalet, men det står dock ej i ansvar derför, ty det är icke kontraseradt af någon statsrådsledamot.

Jag förmodar dock att icke så viktiga händelser som en riksdagsupplösning kunnat inträffa, utan att frågan derom förevarit i statsrådet.

Att fråga om nya val till Andra Kammaren förevarit, det se vi; men angående anledningen dertill finnes icke ett ord nämnt i statsrådsprotokollet. Det må visserligen synas naturligt, att Kongl. Maj:t äskat ett svar på en för landet viktig fråga; men deremot förundrar det mig, att Kongl. Maj:ts regering icke framlagt något förslag om huru detta svar skall vara beskaffadt. Derom veta vi lika litet nu, som då vi inträffade här den 2 sistlidne maj. Vi hafva således hitills varit svårt narrade, och detta synes mig så mycket egendomligare, som jag är öfvertygad derom, att, med Riksdagens nuvarande sammansättning, det svar, som den samma komme att afgifva, skulle utfalla tillfredsställande ur regeringens synpunkt.

Vidare finner jag något egendomligt deri, att konstitutionsutskottet icke yttrat ett enda ord om det mot grundlagen stridande sätt, hvarpå sista Riksdagen i år upplöstes. Oaktadt man med en högtidlig ed lofvat att ställa sig grundlagens bud till efterrättelse och deri det, bland annat, heter i regeringsformens § 36: »Då Riksdag skall afslutas, infinna sig, på Konungens kallelse och efter förrättad gudstjenst, riksdagsmännen på rikssalen och framföra genom talmännen sina välönskningar. Der- efter uppläses riksdagsbeslutet» o. s. v., skedde vid denna upplösning ingenting af allt detta, som i citerade paragraf föreskrifves. Då det ju var en lagtima Riksdag, så hade det väl icke varit för mycket begärdt, att vi gått upp i Guds hus och tackat vår Herre, innan vi åtskildes.

Riksdagsbeslutet har jag icke skrivit under, emedan jag ansåg origtigt att göra det, då underskrifvandet icke kunde ske i laga ordning.

Dessa äro mina anmärkningar i allmänhet. Dessutom ber jag att få helt och hållet instämma i reservanternas anmärkning i första punkten, hvilken är så väl genomförd, att jag verkligen skulle blifva förundrad, om icke till och med de, som eljest hylla *låt-gå-systemet*, vid genomläsandet deraf måste göra sig den frågan, huruvida de regeringshandlingar, som deri omförmälas, må kunna anses grundlagsenliga. Jag tror det icke och anser alltså reservanternas omförmälan i denna punkt vara fullt befogad.

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

Jag kan för min del icke finna annat, än att jemväl de öfriga anmärkningar, som blifvit i reservationen framställda, äro så grava, att konstitutionsutskottet bort föreslå tillämpande af 106 § regeringsformen.

Det förvånar mig blott att Första Kammaren ensam skall framträda i detta fall, men deremot ingen enda från Andra Kammaren. Hvad är detta för en Andra Kammare?

Herr talman! Det ämne, som vi tala om, berör icke någon liten fråga eller några småbitar, utan tvärtom en synnerligen vigtig. Jag säger emellertid på samma sätt som många andra: skola vi godkänna utskottets hemställan? För min del kan jag icke göra det. Den enda utväg, som jag finner återstå, synes mig vara att återremittera frågan till utskottet och derigenom bibringa utskottet åtskilliga föreställningar om saker och ting, som man här påpekat, hvarför jag yrkar återremiss, helst jag hört att man inom nämnda utskott redan behandlat alla dit remitterade motioner, och att utskottet sålunda kan anses vara ganska ledigt från de många vigtiga frågor, som varit föremål för dess handläggning. Den föreliggande frågan anser jag dock vara af den vigt, att äfven om densammas utredning skulle medföra Riksdagens förlängning blott en enda vecka, så böra vi dock icke tveka att göra denna uppoffring att stanna qvar den tiden, då det gäller en så vigtig fråga som den att upprätthålla grundlagens helgd.

Herr talman! Jag yrkar återremiss.

Herr Redelius: Som jag blifvit tveksam, huruvida herr talmanen möjligen skulle anse sig förhindrad att framställa proposition på mitt yrkande om återremiss, skall jag be att få återtaga detsamma och i stället yrka, att betänkandet måtte med ogillande läggas till handlingarne.

Herr Gumælius: Det kan icke falla mig in att foga några anmärkningar till dem som redan äro gjorda, då jag icke deltagit i någon reservation inom utskottet, utan biträdt det slut, hvartill detsamma kommit. Icke heller skall jag bemöta de anmärkningar, som gjorts rörande åtskilliga punkter som förekomma i reservationerna. Dessa ärenden hafva hvart för sig blifvit grundligt behandlade inom utskottet, några af dem till och med varit föremål för votering, men hafva icke, såsom af betänkandet framgår, af utskottets majoritet ansetts böra föranleda till några anmärkningar. Jag skulle icke heller hafva före

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

äldre medlemmar af utskottet begärt ordet i denna fråga, om jag icke uppkallats af herr Jöns Rundbäck. Jag hörde dock endast början af hans anförande, emedan jag strax efter det deruti förekommande utfall mot utskottet aflägsnade mig för att söka reda på några äldre riksdagshandlingar och der efterse, om han — herr Rundbäck — hade rätt att uppträda med en så straffande ton emot utskottet, som att han aldrig förr sett ett så tarfligt och inehållslöst betänkande, som detta, komma från ett utskott, som han förklarade sig sätta så högt. Jag fick emellertid tag uti 1882 års konstitutionsutskotts betänkande n:r 2 »angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll». På den tiden var herr Rundbäck sjelf medlem af konstitutionsutskottet, såsom synes deraf att han är den förste som reserverat sig mot nämnda betänkande. Om han kollationerar detsamma med det betänkande, som nu föreligger till behandling, så skall han finna, att de begge äro såväl till omfång som till ordalag så nära beslägtade med hvarandra, att utskottet detta år tydligen i det närmaste afskrifvit detta eller andra likartade betänkanden, som hafva gått under auktoriteten af föregående konstitutionsutskott, och att på lika sätt förfors äfven på den tiden, då han var med i utskottet.

Herr Rundbäck har hemställt, att betänkandet skulle återremitteras till utskottet, och såsom skäl derfor anfört, bland annat, att utskottet icke längre skulle hafva något att göra, eftersom utskottet slutbehandlat samtliga dit hänvisade motioner. Denna uppgift har visserligen varit synlig i tryck, men är alldeles förhastad och icke öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Utskottet ämnar nemligen inkomma till Riksdagen med flera betänkanden, som delvis ännu icke äro uppsatta, än mindre slutbehandlade i utskottet, och dessutom har utskottet ytterligare en kongl. proposition att behandla. Detta bör dock naturligtvis icke utgöra något hinder för frågans återremitterande, om en återremiss eljes skulle anses nödig. Och i den saken skall jag icke mycket tvista. Jag tror mig likväl böra, då ännu ingen annan gjort det, yrka, att utskottets betänkande måtte läggas till handlingarna.

Herr Ericsson i Stockholm: Herr Rundbäck klandrade, att vi icke fått svar på den fråga, för hvars skull denna Riksdag vore samman kallad. Jag tycker dock det vara helt naturligt, att regeringen icke kunnat svara på en fråga, som icke blifvit vid Riksdagen framställd. Vidare får jag säga, att jag funnit det anmärkningsvärdt, att man, såsom skett i den första reservationen, klandrat regeringen i afseende på valens uppskjutande tills folkmängden blef känd, hvilken åtgärd ju varit lika för alla, utan afseende på om man haft de eller de handelspolitiska åsigterna. Likaså har jag funnit det anmärkningsvärdt, att de, som så skarpt hafva klandrat utskottet för dess föreliggande betänkande, samtliga vid den upplösta riksdagen varit med om att rösta för spanmålstullar. För min del skall jag därför be att få yrka, det betänkandet måtte utan vidare läggas till handlingarna.

Herr Rundbäck: Jag ber blott med anledning af hvad herr Gumælius yttrade få säga, att han nog hade rätt uti sitt påstående, att detta betänkande är nära nog afskrifvet efter 1882 års dechargebetänkande. Men jag vet dock att konstitutionsutskottet mången gång gått till väga på ett annat sätt, hvilket man lätt kan finna, om man går igenom dess memorial sedan år 1810. Naturligtvis har detta varit händelsen endast i utomordentliga fall, men något sådant förelåg icke vid 1882 års riksdag. Jag hade dock reserverat mig i en vigtig principfråga, som förelåg utskottet till behandling. Men jag ser icke eder, herr Gumælius, såsom reservant här eller att ni haft det ringaste att omförmäla om hvad som skett.

I afseende på mitt yttrande, då jag tog mig friheten säga, att utskottet nog skulle kunna hafva tid att litet närmare sätta sig in i frågan än den gjort, vill jag blott nämna, att i fall tiden icke skulle tillåta utskottet detta, skulle vi nog för ett så viktigt ärendes skull anse oss skyldige stanna kvar ännu några dagar. Af en annan konstitutionsutskottsledamot likasom af tidningarne har jag hört och sett, att utskottet redan skulle hafva hunnit behandla samtliga till detsamma inkomna ärenden; jag vet dock icke med säkerhet, huru härmed förhåller sig eller huru långt det hunnit, men derom brukar man dock kunna lemna hvarandra någon upplysning. Om således min förra uppgift i detta afseende icke varit riktig, så är icke jag, utan åberopade sagoförtäljare dertill skulden. För öfrigt vidhåller jag icke dess mindre mitt förra yrkande.

Herr Farup: Mycket skarpa ord hafva här blifvit fälda gent emot konstitutionsutskottet och dess verksamhet under denna riksdag. Att från min sida inlägga en protest deremot anser jag icke lämpligt. Jag kan emellertid försäkra, att konstitutionsutskottet äfven denna riksdag åtminstone försökt att lika samvetsgrant fullgöra sina skyldigheter som förut. För att utskottet nu må kunna bättre motsvara de förväntningar, Riksdagen ställt på utskottet, har från ett håll yrkats återremiss på betänkandet. Jag skall då be att få för kammaren framhålla, att en sådan återremiss helt säkert icke skall föra till något resultat, och detta af det skäl, att dessa frågor redan blifvit föredragna inom utskottet och der grundligt pröfvade samt deras utgång berott på votering. En ny pröfning af utskottet skulle således sannolikt icke komma att medföra något annat resultat, och något nytt har icke tillkommit.

Från flera håll hafva äfven gjorts skarpa anmärkningar i afseende på de af utskottets åtgöranden, som omhandlas i första punkten af reservationen, och beröra utskottets läsning af icke blott statsrådsprotokollen från den 15 januari 1886 till den 15 januari 1887 utan äfven protokollen från den 15 januari till den 2 maj innevarande år, det vill säga intill dess denna nya Riksdag sammanträdde. Detta har från flera håll ansetts olagligt. Frågans besvarande beror naturligtvis helt

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

och hållet på den olika uppfattning, man gör sig, huruvida denna Riksdag skall vara en ny lagtima Riksdag eller blott en fortsättning af den förra Riksdagen. Antager man nu slutligen, såsom det äfven synes redan hafva skett på de flesta håll, att denna Riksdag måste anses som en ny lagtima Riksdag, skulle, för den händelse konstitutionsutskottet endast läst statsrådsprotokollen från den 15 januari 1886 till den 15 januari 1887, mycket lätt kunnat inträffa, att Konungens rådgifvare skulle kunnat undgå ansvar för deras åtgöranden under tiden från den 15 januari till den 2 maj innevarande år, ty med en ny lagtima Riksdags sammanträdande har konstitutionsutskottet förlorat sin rätt att göra anmärkningar öfver de åtgöranden, som dessförinnan blifvit vidtagna. Om man icke hade läst jemväl dessa protokoll, så hade utskottet äfventyrat svåra anmärkningar just på grund deraf, att Riksdagen (eller utskottet) då kunnat gått förlustig sin rätt att tillämpa 106 eller 107 paragrafen i regeringsformen för tiden från den 15 januari till den 2 maj innevarande år. Detta var för mig ett så starkt skäl, att jag icke kunde motsätta mig yrkandet att protokollen för hela den nämnda tiden skulle läsas. De, som uppträdt häremot, hafva icke heller framhållit, att någon olägenhet eller olycka skulle följa deraf. Förmodligen anses det af dem mera såsom ett öfvergrepp af konstitutionsutskottet.

Angående de åtgöranden, för hvilka utskottet klandras så skarpt, så anser man alltså, att vi på ena sidan gjort för mycket och på den andra för litet. Hvilket som nu är det rätta får väl kammaren bedöma.

Den andra frågan, som framhållits från flera håll och som omfattas i den andra reservationen, gäller en Kongl. Maj:ts rådgifvares cirkulär af den 8 mars 1887, hvarigenom, såsom det här blifvit framställt, valen till den nya Riksdagen skulle hafva blifvit onödigt fördröjda, enär det enligt cirkuläret ansetts önskligt att invänta uppgifter från statistiska centralbyrån angående folkmängdsförhållandena i de mindre städerna. Det är klart, att då Riksdagen sjelf beslutat den nya valkretsindelningen af städerna och att den skulle tillämpas vid först infallande allmänna valen inom hela riket, så måste man hafva något att lägga till grund för dessa val med afseende å folkmängdsförhållandena. Det lilla dröjsmål, som man tror vara framkalladt af nödvändigheten att få något helt och redigt, har icke förorsakat någon olägenhet och kan heller icke sägas vara i strid med grundlagen, ty Kongl. Maj:ts rådgifvare har här endast verkställt hvad han enligt mitt förmenande ovilkorligen bort känna sig manad verkställa. Jag anser således icke, att här förefinnes skäl till någon anmärkning. Sjelf har jag reserverat mig i tvenne andra frågor, men då jag förmodar, att herr talmannen anser sig förhindrad framställa proposition, för den händelse jag skulle finna mig manad framställa något yrkande i afseende på dessa reservationer, skall jag endast yrka, att utskottets betänkande måtte läggas till handlingarna.

Herr A. P. Danielson: Jag har icke begärt ordet för att bemöta de af herr G. Eriksson nyss gjorda antydningarne, ty de förtjena verkligen icke något svar, utan få stå för hans räkning. Men jag tror, att då det föreligger en så allvarsam handling, som den, hvilken innefattas i detta betänkande, det är hvarje representants pligt att se till, huruvida de frågor, som reservanterna bringat till vår kännedom, äro af den beskaffenhet att de i sin helhet eller till någon del böra af kammaren gillas eller ogillas.

Hvad första punkten beträffar, delar jag reservanternas deruti uttalade mening, men skall icke mycket vidröra denna punkt, ty hvad som deri omnämnes är något som redan skett och icke vidare kan tagas tillbaka. Detsamma kan icke sägas om de öfriga punkterna, ty de deri omförmälda regeringshandlingarne kunna återupprepas vida oftare. Jag vill då särskildt fästa mig vid den punkten, som berör Kongl. Maj:ts beslut rörande tillåtelse för ett bankaktiebolag att utgifva räntebärande obligationer. Detta är verkligen en vigtig sak, och herrarne kunna lätt finna att en sådan regeringsåtgärd, om den återkommer, kan i många fall göra Riksdagens beslut om intet. Man har ju i allmänhet den uppfattningen, att då Kongl. Maj:t inkommit till Riksdagen med en proposition och Riksdagen bifallit densamma, detta är alldeles detsamma som om lag redan vore utfärdad i ämnet, ty rent bifall från Riksdagens sida kan ju icke betyda annat, än att begge statsmakterna fattat enstämmigt beslut. Derföre är det synnerligen anmärkningsvärdt att, då Riksdagen redan den 19 maj 1886 meddelat regeringen att Riksdagen bifallit den kongl. propositionen om förbud för bankaktiebolag att utfärda obligationer, regeringen så kort tid här-efter som den 23 juli samma år företog detta ärende till behandling och afgjorde detsamma på grund af äldre bestämmelser. Det är detta jag beklagar, och jag anser att det vore sorgligt, om sådana fall ofta skulle återkomma. Jag tror det derför vara vår pligt att uttala vårt ogillande af denna regeringsåtgärd och tillika en förhoppning, att regeringen framgent icke måtte gå så till väga.

Jag vill icke klandra utskottet derför, att det icke varit majoritet för anmärknings framställande i detta fall, ty jag vet af egen erfarenhet, hur svårt det är att få majoritet i en sådan fråga, och jag anser också att man icke bör komma med anmärkningar onödigtvis. Men då denna regeringshandling kommit till Riksdagens kännedom, på sätt nu skett, har jag ansett det vara min pligt att instämma i den uppfattning reservanterna uttalat.

Hvad beträffar 4:de punkten, deri reservanterna yrkat, att den af regeringen vidtagna åtgärden att på den ekonomiska lagstiftningens väg ålägga tingshusbyggnadsskyldige i Gotlands södra härad att inreda bostad åt domhufvanden, så skulle jag också beklaga, om detta regeringsbeslut framgent skulle åberopas såsom prejudikat. Jag vill derför äfven i denna punkt instämma med reservanterna. Det är verkligen ganska betecknande, att Kongl. Maj:t, blott på grund af sin magt och

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

myndighet och utan att därför hafva något stöd i gällande lagar, anser sig kunna ålägga en menighet vissa onera och skatter. Det är mot den uppfattningen och under den förhoppning att sådana regeringsåtgärder framgent icke måtte ifrågakomma jag har yttrat mig.

Hvad beträffar den frågan, huruvida kammaren vill understödja reservanterna i deras yrkanden, anser jag för min del klokast, att vi hos herr talmannen yrka, att betänkandet måtte med ogillande läggas till handlingarne. En återremiss skulle nemligen icke tjena till någonting, då Första Kammaren, efter hvad jag hört, redan godkänt utskottets förslag.

Jag yrkar sålunda att betänkandet måtte med ogillande läggas till handlingarne, och jag gör detta i afsigt att dermed åstadkomma en liten opinionsyttring mot de regeringsåtgärder, som af reservanterna blifvit påpekade och som jag tror verkliga behöfva tagas litet mer i skärskådande.

I detta yttrande instämde herrar *Carlsson* i Fogelhem, *Sjöberg* i Bodaryd, *Jönsson* i Mårarp, *Wieslander*, *Pettersson* i Dänningelanda, *Nilsson* i Kägglå, *Petersson* i Eksebo, *Svensson* i Rydaholm, *Andersson* i Tenhult, *Larsson* i Mörtlösa, *Ericsson* i Norrby, *Petersson* i Hamra, *Larsson* i Fole, *Norrby*, *Jansson* i Carlshed, *Norén*, *Dahlgren*, *Smedberg*, *Stenson* i Bossgården, *Odell*, *Olsson* i Sännersta, *Eliasson*, *Ericsson* i Ahlberga, *Sundling* och *Petersson* i Boestad.

Vidare anförde:

Herr Gumælius: Den senaste talaren lemnade den upplysning, att saken redan vore afgjord af Första Kammaren, och att en återremiss sålunda gagnade till intet. Jag kan dock upplysa, att så icke är förhållandet. Men jag vill dock gifva honom rätt uti att med afseende å punkterna 2:o) och 4:o), vid hvilka han fäste vikt, återremiss ej kan vara lämplig. Dessa två punkter äro nemligen redan två särskilda gånger behandlade inom utskottet, först vid riksdagen januari—februari, då utskottet hade en ganska olika sammansättning emot nu, och sedan vid denna riksdag. Och hvad beträffar den ena anmärkningen, som nu samlat för sig 8 reservanters röster, deribland 6 från Första Kammaren, afgafs för densamma, enligt hvad ryktesvis omtalats, ingen enda röst bland Första Kammarens medlemmar af utskottet vid januaririksdagen. För min del vill jag icke inlåta mig på något försvar af sjelfva saken, i hvad angår in-teckningsbolaget. Men jag har efter handlingarnas granskning icke ansett åtgärden vara af den allvarliga beskaffenhet, att någon anmälan om densamma bort ske vare sig enligt 106 eller 107 §§ regeringsformen.

Jag begärde ordet med anledning af herr Jöns Rundbäcks senaste anförande. Helt visst hade jag väntat, att han då skulle gentlemannalikt göra konstitutionsutskottet sin ursäkt för sitt föregående förnärmande

yttrande, sedan jag visat honom, att han sjelf varit med om att afgifva ett nära nog likadant betänkande vid 1882 års riksdag. Jag trodde att han sjelf skulle finna sitt uttryck något för starkt och medgifva det. Men min väntan i detta hänseende blef sviken, hvilket jag beklagar. Herr Rundbäck ville emellertid draga sig till minnes, att någon vigtig principfråga utgjort föremål för den reservation, som han bifogade 1882 års konstitutionsutskotts betänkande rörande dechargefrågan. Jag kan medgifva, att *från hans synpunkt* sedt detta kan anses hafva varit fallet, eftersom reservationen angick frågan om delning af hans egen valkrets, hvarom han förut yttrat sig i kammaren och sedan i utskottet, der han dock ej synes hafva fått någon af medlemmarne att förena sig med honom. Under dylika förhållanden må det dock förlätas mig, att jag icke kan fästa större vikt vid herr Rundbäckes reservation då än vid hans stränga uttalande nu.

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

Herr Liss Ol. Larsson: Jag har endast velat till protokollet låta anteckna, att jag delar de åsigt, som reservanterna uttalat. Jag tror nemligen det kunna vara godt att hafva denna sin åsigt förvarad i protokollet, ty det kan komma andra tider, då förhållandena, om det som nu timat upprepas, skola bedömas annorlunda än nu.

Sedan jag begärde ordet, har herr Danielson yttrat sig, och jag är i hufvudsak förekommen af honom. Jag nöjer mig därför med att uttala, att jag delar de åsigt som uttalats i reservationerna, utan att i öfrigt vilja framställa något yrkande.

Herr Rundbäck: Jag har begärt ordet med anledning af herr Danielsons uppgift, att Första Kammaren redan beslutat i frågan. Detta är icke med rätta förhållandet öfverensstämmande, då denna sak ännu icke förevarit i Första Kammaren. Ett beslut om återremiss kan således ännu lända till gagn. För min del skulle jag hellre önska ett beslut i sådan rigtning, än att kammaren beslutar att lägga betänkandet *med ogillande* till handlingarne, hvilket jag anser vara för utskottet ett ännu sämre vitsord än återremiss.

Vidare ber jag att få till litet närmare granskning upptaga reservationerna i punkten, hvilken berör ordningen för Riksdagens senaste sammanträdande. Vi veta att riksdagsordningen bestämmer i 15 §: »Val till riksdagsmän i Andra Kammaren verkställas inom september månads utgång näst före början af de tre år, för hvilka valen gälla. Förordnar Konungen nya val eller afgår eljest riksdagsman för Andra Kammaren innan den tid, för hvilken han blifvit vald, tilländalupit, verkställles *ofördröjligen* nytt val för den återstående tiden». I reservationen redogöres nu för, huru det här tillgått, och hurusom efter riksdagsupplöningen utfärdats ett cirkulär af den 8 mars 1887, der det säges: »att *till ledning vid valen* så väl i de städer, der folkmängden uppgår till tio tusen eller mer, som ock i rikets öfriga städer, i afseende på hvilkas indelning i valkretsar kongl.

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

kungörelsen den 21 maj 1886 bör lända till efterrättelse, folkmängdsuppgifter, grundade på förhållandena den 31 december 1885, komma att genom kongl. statistiska centralbyråns försorg tillställas samtliga Kongl. Maj:ts befallningshafvande för att skyndsamt delgifvas städernas magistrater; samt vidare att för detta ändamål vederbörande valförrättares uppmärksamhet bör fästas på det önskvärda deri, att riksdagsmannavalet ej utsättes tidigare än att med uppläsande af kallelse till elektorsval kan anstå till söndagen den 3 april, då, enligt meddelande af statistiska centralbyrån, folkmängdsuppgifterna böra kunna vara spridda till samtliga kommuner». Är väl detta *ofördrojligen*? Innebär det icke snarare uppskof? Innebär det icke just hvad reservanterna visa att det är, nämligen en grundlagsförklaring? För att nu herrar ledamöter i konstitutionsutskottet måtte få tillfälle att bättre sätta sig in i denna åtgärds beskaffenhet af en grundlagsförklaring, har jag yrkat återremiss. I 81 § regeringsformen stadgas: »Denna regeringsform samt rikets öfriga grundlagar kunna icke ändras eller upphävas utan genom Konungens och två lagtima riksdagars beslut.» Och vidare heter det i 83 §: »Ej må någon för framtiden gällande förklaring af grundlagarne stadgas utan på det sätt, som vid ändringar i dem iakttagas bör». Här har nu en grundlagsförklaring blifvit gjord, utan att denna förklaring skett på grundlagsenligt sätt; — åtminstone såvidt man vill tolka grundlagen efter dess ordalydelse.

Herr Gumælius nämnde, att i min reservation 1882 gälde anmärkningen en domsagas indelning i valkretsar. Jag kommer efter denna erinran nu i håg hvad denna reservation innehöll, ty det var så, att i denna domsaga jag då hade äran i sin helhet representera fans något öfver 40,000 personer, och domsagan hade därför bort få välja två riksdagsmän. Jag vet dock icke huruvida antalet personer i domsagan sedan minskats med fler eller färre eller ökats, så att den nu fortfarande skulle hafva två eller endast en riksdagsman. Men likartade förhållanden kunna hafva inträffat i många valkretsar, ty många sådana stå med folkmängdssiffran så att säga ungefär på kanten af valrätt till en eller tvenne riksdagsmän; men det är icke klart, huruvida dessa valkretsar trots anmärkta cirkulär hafva en riksdagsman för litet eller för mycket. Allt detta m. m. hade bort och borde af utskottet utredas, detta är anledning nog, särskildt om man lägger dertill det beaktansvärda, som reservanterna andragit till en återremiss, som jag vidhåller.

Herr Erickson i Bjersby: Jag skall be att få yrka, det betänkandet måtte med ogillande läggas till handlingarne. Enligt min åsigt äro de anmärkningar, som framstälts i punkterna 1, 2 och 4 af den vid utskottets betänkande fogade reservationen, fullt befogade. Och om än i fråga om anmärkningens i första punkten befogenhets olika meningar kunna råda, beroende på olika politisk uppfattning, tolkning af grundlagen, huruvida man anser denna Riksdag vara en fortsätt-

ning af januaririksdagen eller en ny, så anser jag dock, att, beträffande anmärkningarna i andra och fjerde punkterna, meningarna icke borde vara mycket skiljaktiga. Skulle nu pluraliteten af denna kammare besluta att utan vidare lägga betänkan det till handlingarna, har denna pluralitet ju derigenom uttalat, att den icke ens ansett hvad som afhandlas under 2 och 4 punkterna vara anmärkningsvärdt.

Jag yrkar därför, som sagdt, att kammaren med ogillande lägger betänkan det till handlingarna.

Herr Carl Ifvarsson: Jag har svårt att förstå, huru konstitutionsutskottets föreliggande memorial kunnat väcka så stort uppseende. I den första punkten af reservationen talas ju egentligen om att enligt gammal praxis har man icke i allmänhet fortsatt granskningen af statsrådsprotokollen längre än intill samma års riksdags början, men nu har utskottet gått längre, ehuru icke längre än intill majriksdagens början. Skulle något verkligen vara att anmärka häremot, vore det besynnerligt, ty enligt mitt förmenande är det desto bättre, ju närmare man kommer in på tiden med denna granskning; desto djupare inblick får man i tilldragelserna inom regeringen. Således borde väl utskottet icke därför drabbas af något klander, utan man borde tvärtom vara det tacksam derför att det gjort sin skyldighet och gått så långt fram i tiden, som det nu gjort.

Härnäst talas om en åtgärd, som vidtagits af Kongl. Maj:t efter det januaririksdagen upplösts, och man påstår, att olagligheter egt rum. Men jag kan icke finna att så skett. Jag kau medgifva, att åtskilligt förekommit, som varit öfverflödigt från regeringens sida, såsom de erinringar, som lemnats till vederbörande; men jag kan icke anse det olyckligt, utan snarare tvärtom, att vederbörande erinras om hvilka beslut fattats med afseende på indelningen i valkretsar äfvensom att man inom kort hade att tillgå en utredning om folkmängden år 1835. Det är helt naturligt, att de, som icke ville afvakta denna tidpunkt, hade ingen annan utväg än att rätta sig efter de folkmängdsuppgifter, som redan funnos, och de fingo skylla sig sjelfva, om de derigenom fingo en representant mindre än annars. Men någon olycka kan jag, som sagdt, icke finna deri.

Hvad deremot beträffar de två öfriga sakerna, som reservanterna fäst uppmärksamheten på, kan jag i likhet med en föregående talare säga, att det vore önskligt, att sådant icke vidare komme in fråga. Det ena angår ett bankbolag, som fått rätt utgifva obligationer, och det andra åläggande för ett tingsdistrikt att utom vanliga möbler anskaffa sängkläder och dylikt åt domhufvanden och hans biträden.

Jag tror att detta gått något för långt och vill därför i likhet med herr Danielson hafva uttalat den bestämda önskan, att något dylikt framdeles icke må ifrågakomma; men längre vill jag heller icke gå. Jag anser därför äfven utskottet hafva handlat rätt, som icke gått längre. Det kan väl ingen önska, att man för en sådan fråga

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

som denna skulle tillsätta en riksrätt, helst ingen kan veta, huru utslaget skulle blifva samt om det i något hänseende kunde lända landet till fromma. Derför anser jag att utskottet gjort hvad det lämpligen bort göra, och då man nu gent emot utskottet påyrkar, att dess memorial skall läggas till handlingarne med ogillande, så kan jag icke förstå, att detta innefattar annat än ett klander mot utskottet och icke mot regeringen, hvilket man ju egentligen afser. En återremiss anser jag knappt kunna tjena till något, då utskottet en gång beslutit, att något åtal icke skulle komma i fråga, ty utskottet lär väl icke kunna tvingas att besluta något annat, än hvad det redan gjort. Det enda man skulle kunna göra vore att hos utskottet hemställa, det utskottet måtte göra de anmärkningar, som reservanterna nu gjort, men hvilket beslut tror man att Riksdagen efteråt skulle fatta rörande denna fråga? Derför anser jag alla de anmärkningar och förslag, som nu blifvit framställda, icke förtjena något afseende, utan hemställer, att utskottets utlåtande må läggas till handlingarne utan något uttalande, vare sig gillande eller ogillande, då ju en hvar nu haft tillfälle att i denna fråga uttala sin mening.

Herrar vice talmannen *Sv. Nilsson, Andersson* i Lysvik och *Nilsson* i Skärhus instämde i detta yrkande.

Herr A. P. Danielson: Då det försäkrats, att Första Kammarne ännu icke fattat beslut i denna fråga, så ber jag att få återtaga mitt yrkande, att betänkanDET måtte läggas till handlingarne med ogillande, och deremot instämma i det yrkande om återremiss, som här blifvit gjordt. Jag tror nemligen att detta är i form något lämpligare, men i sak detsamma; och det kan må hända finnas större skäl för en sådan åtgärd.

Att, såsom här blifvit yttradt, ett beslut om att lägga memorialet med ogillande till handlingarne skulle syfta endast på utskottets ledamöter, vill jag icke afgöra. Jag kan nemligen icke finna, att det är sjelfva memorialet, som man här klandrat, utan detta klander gäller de handlingar, som omförmälas i de uti memorialet anförda reservationerna. Skulle memorialet med ogillande läggas till handlingarne, så innefattar väl detta en opinionsyttring rörande de i reservationerna gjorda anmärkningar, men då jag, som sagdt, finner den andra formen lämpligare, så ber jag att få yrka återremiss.

Herr Sam. Johnson: Jag har begärt ordet endast för att få säga, det jag anser en återremiss icke tjena till något, ty föreliggande frågor hafva inom konstitutionsutskottet blifvit så grundligt pröfvade, att jag är öfvertygad om, det ingen af utskottets ledamöter kommer att ändra åsigt rörande det en gång fattade beslutet. Kammarne må nu göra såsom den för godt finner, antingen lägga memorialet till handlingarne med gillande eller ogillande eller också återmittera det-

samma till utskottet, men i senare fallet kommer det ännu en gång till kammaren, och då blir det samma epistlar igen, som jag anser att man kunde undvika.

Medan jag har ordet ber jag få besvara ett yttrande af herr Gumælius, att det skulle hafva varit flertalet af Första Kammarens ledamöter i utskottet, som yrkat på att anmärkning skulle göras beträffande det i reservationen n:r 2 omförmälda förhållande, men att ingen bland dem under januaririksdagen varit af den mening. Jag tror verkligen att det nu var 8 röster för men 12 emot den anmärkningen; men hvilka af dessa som tillhörde Första eller Andra Kam-maren anser jag mig hvarken hafva skyldighet eller ens rättighet att nämna. Vid januaririksdagen åter — kan jag upplysa den ärade talar-en — voro 9 af utskottets ledamöter mot 10 i samma fråga. Skulle därför detta betänkande hafva framkommit vid den föregående riksdagen, så kan man med en viss säkerhet antaga, att den förseglade sedeln fått afgöra dess öde.

Ang. fullbor-dad gransk-ning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

Herr Lyttkens: Då herr Carl Ifvarsson i sitt yttrande uttalat den åsigt jag har angående den första af de utaf reservanterna gjorda anmärkningar, nemligen den, som angår grundlagen, så vill jag icke uppehålla mig vid densamma, utan blott säga, det jag anser regeringen i detta hänseende grundlagsenligt förfarit, hvilket äfven visat sig i de högsta domstolens utslag, som med anledning af valen förekommit.

Hvad beträffar den andra anmärkningen, angående obligationerna, så, oaktadt jag anser det hafva varit önskligt, att denna åtgärd icke egt rum, då en ny lag redan blifvit beslutad, kan jag dock icke finna, att regeringen härutinnan icke handlat fullkomligt i enlighet med gällande lag, då detta beslut fattades under 1886, men den nya lagen, som förbjuder en sådan affär, icke trädde i kraft förr än den 1 januari 1887. Sålunda tror jag att man icke med skäl kan göra någon anmärkning deremot.

Hvad deremot sista frågan beträffar, eller att de, som skola hålla tingshus, äfven skola hålla möbler deri åt sin domare, så anser jag denna fråga allt för obetydlig för att därför använda den stora attiralj, som omförmäles i § 106 af regeringsformen. Jag tror nemligen, att det är fullt tillräckligt, att några reservanter derom uttalat sin mening och derigenom fäst uppmärksamheten på denna fråga. Jag anhåller därför att utskottets betänkande till alla delar godkännes.

Herr Ljungman: Då vid början af denna riksdag och allt framgent den uppfattning sökt göra sig gällande, att denna Riksdag vore en fullkomligt *ny* Riksdag, är det glädjande att finna, att konstitutionsutskottet icke anslutit sig till denna lika lösliga som i dess konsekvenser ohållbara teori. Ty det är själfklart, att om nu innevarande Riksdag vore *en alldeles ny*, från den upplösta helt och hållet skild *lagtima Riksdag*, konstitutionsutskottet icke haft att befatta sig med stats-

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

rådsprotokollen från och med den 15 januari 1886 till och med den 15 januari 1887.

Desto ledsammare är det att se, det så få reservanter från denna kammare finnas mot ett par anmärkningsvärda beslut eller handlingar af Konungens rådgifvare. Om man betraktar det ämne, som i utskotts-betänkandet först blifvit föremål för reservation, så finner man nemligen, att icke en enda ledamot från Andra Kammaren hållit statsrådets och särskildt justitieministerns handlingssätt för anmärkningsvärdt. Då upplösningen af Riksdagen skedd, var det ju att vänta, att mången myndighet, som hade att verkställa valen till den i maj sammanträdande Riksdagen, skulle råka i villrådighet om grundlagens rätta mening. Det finnes emellertid i 19 paragrafen regeringsformen föreskrift lemnad, huru dessa myndigheter i sådant fall hade att bete sig. Det är därför något synnerligen anmärkningsvärdt, att justitieministern satt sin personliga embetsmyndighet i stället för Konungens högsta domstol och alldeles opåkalladt hastat att lemna den förklaring rörande grundlagens innebörd, som dessa myndigheter i stället egt att inhemta från högsta domstolen. Det är vidare synnerligen anmärkningsvärdt, att justitieministern i sitt cirkulär uppmanat vederbörande valförrättare att dröja med valen, då grundlagen uttryckligen bjuder att de skola ske »ofördröjligen». Jag kan icke finna annat, än att detta beteende varit i hög grad klandervärdt, och det är för den skull ytterst egenomligt att se, att icke en enda ledamot i utskottet från Andra Kammaren anslutit sig till reservanternas i Första Kammaren mening.

Hvad beträffar den andra reservationen i ordningen, eller den som afser den beviljade förmånen åt in-teckningsgaranti-aktiebolaget i Stockholm, så är det själfklart, att regeringens beteende der vid lag icke innebär något lagbrott, ty i sådant fall hade konstitutionsutskottet ovillkorligen varit pligtigt att enligt paragrafen 106 regeringsformen anmäla det eller de statsråd, som varit vållande till ifrågavarande beslut. Men det innebär deremot en *sådan* öfverträdelse af både regeringens och Riksdagens uti ett af den förre framlagdt och af den senare antaget lagförslag nog tydligt uttalade mening, som på intet vis bort få ega rum. Det ligger nemligen den allra största vikt på, att Konungens råd åtnjuter den största vördnad hos befolkningen, men det är tydligt, att denna vördnad i någon mån minskas, om regeringen företager handlingar af den beskaffenhet som den ifrågavarande — att regeringen förelägger Riksdagen ett lagförslag, att detta gillas af Riksdagen, och att regeringen sedan själf utfärdar lag i ämnet, men under tiden mellan Riksdagens beslut och utfärdandet af lagen beviljar ett undantag från lagens bestämmelser, hvarigenom regeringen förlänar ett faktiskt *monopol* åt ett enskildt bolag. Jag tror, att det hade varit på sin plats, att konstitutionsutskottet enligt 107 paragrafen regeringsformen anmält denna sak, på det något liknande icke måtte vidare upprepas. Jag kan emellertid icke se, att det finnes något skäl för kammaren att nu vidtaga någon åtgärd i saken, ty äfven om

man återremitterar ärendet till konstitutionsutskottet, lärer ingenting vinnas, då det väl är gifvet, att utskottet vidhåller sin åsigt. Det är ytterligare en annan sak, som gör att jag icke ansluter mig till dem som yrka återremiss, nemligen den, att det obestriddigen klandervärda, som framhållits i de nämnda reservationerna, ju i alla fall kvarstår och icke kan resoneras bort, vare sig vi återremittera betänkandet eller icke.

Ang. fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

Med herr Ljungman instämde herrar *Jonson* i Fröstorp och *Pehrsson* i Norrsund.

Herr *Janson* i Carlshed: Jag skall blott be att få vidhålla herr *Danielsons* första yrkande, att betänkandet måtte med ogillande läggas till handlingarne, och derjemte förklara att jag anser ogillandet icke så mycket böra träffa utskottet som fast mera regeringens åtgärder.

Herr *P. A. Siljeström*: Jag vill blott fästa kammarens uppmärksamhet på det, efter mitt omdöme, fullkomligt olämpliga uti att återremittera dechargebetänkandet. Konstitutionsutskottet intager till dechargebetänkandet en olika ställning i jmförelse med andra utskott till deras betänkanden. När det är fråga om ett vanligt utskotts-betänkande, kan det ju vara ganska möjligt, att de upplysningar, som meddelas i kamrarne, kunna föranleda utskottet att göra ändring i sitt förslag, just emedan fråga är om ett positivt förslag för något praktiskt ändamål. Men här vid lag är det blott fråga om ett omdöme, ingenting annat, och att detta skulle kunna ändras på grund af en återremiss är ju fullkomligt orimligt. Här i kammaren hafva icke meddelats eller *kunnat* meddelas andra upplysningar än hvad reservationerna innehålla och hvad man förut hört inom utskottet; och huru är det då ens tänkbart, att utskottet på grund af en återremiss skall kunna förändra sitt förut fattade omdöme?

Öfverläggningen var slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, beslöt kammaren lägga memorialet till handlingarna.

§ 5.

Företogs handläggning af statsutskottets utlåtande n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel.

Punkten 1.

I en till Riksdagen särskildt aflåten proposition af den 15 april innevarande år hade Kongl. Maj:t föreslagit, att det högsta lönebelopp, för hvilket delaktighet i folkskolelärnarnes pensionsinrättning finge egrum, måtte bestämmas till 1,200 kronor.

Ang. höjande af högsta delaktighetsbeloppet i folkskolelärnarnes pensionsinrättning.

Ang. höjande af högsta delaktighetsbeloppet i folkskolelärares pensionsrättning.

(Forts.)

Utskottet hemställde emellertid, på anförda skäl, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter föredragning af punkten anförde:

Chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Hammarskjöld: Kammaren torde erinra sig, att Kongl. Maj:ts proposition i detta ämne är, såsom utskottet äfven yttrat, föranledd af en Riksdagens skrifvelse. Riksdagen har nemligen begärt en utredning, huruvida det vore förenadt med någon svårighet eller synnerliga kostnader att höja maximibeloppet för delaktighet i folkskolelärares pensionsinrättning, så att desse lärares rätt till delaktighet deri kunde utsträckas från 1,000 till 1,200 kronor. Riksdagen anhöll derjemte, att, om det visade sig, att en sådan förhöjning kunde ske utan afsevärd uppoffring från statsverkets sida, Kongl. Maj:t måtte framlägga förslag i ämnet. Kongl. Maj:t lät då utreda denna fråga, och det visade sig, att för närvarande ingen uppoffring behöfde ske till följd af den af Riksdagen ifrågasatta förhöjningen. I framtiden kunde visserligen hända att det nuvarande anslaget måste ökas, ehuru det icke kunde förutses till hvilken grad. Men de omständigheter, som skulle kunna föranleda behofvet af större uppoffringar till pensionsinrättningen, skulle icke så mycket vara maximidelaktighetens förhöjning, som mycket mera helt andra omständigheter, såsom en mycket stor ökning i lärares antal eller en sänkning af räntefoten å utlånta medel. Om dessa omständigheter inträda, torde i alla fall behövas uppoffringar från statens sida, vare sig Riksdagen nu beslutar höja delaktighetsbeloppet eller icke. Under sådana förhållanden synes mig tydligt, att det af Riksdagen sjelf uttalade vilkoret, att inga afsevärda uppoffringar skulle ådragas statsverket genom den ifrågasatta förhöjningen, blifvit uppfyllt. Kongl. Maj:t hade därför allt skäl att gå Riksdagens vilkorliga begäran till mötes och har därför framlagt denna proposition. Det kan då icke annat än förundra mig, att det af Riksdagen begärda förslaget nu blifvit afstyrkt af statsutskottet. Sjelfva saken synes mig behjertansvärd, och då inga afsevärda uppoffringar för statsverket komma att härigenom inträda, hemställer jag om det icke vore skäl att bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Anjou: Till det redan af herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet anförda ber jag endast få påpeka, att bland de skäl, statsutskottet anført för sitt afstyrkande, är det, att möjligen denna rätt till förhöjd delaktighet skulle komma att begagnas af allt för många, då redan nu 206 tjänster äro delaktige efter 1,000 kronor. Jag tror, att detta skäl har mycket liten betydelse, ty under de 20 år pensionsinrättningen varit till stånd hafva icke mer än dessa 206 blifvit delaktiga för högsta beloppet af pension eller 1,000 kronor, och det är då icke sannolikt, att någon stor del af dessa 206, möjligen

endast några få högst aflönade folkskolelärare i Stockholm och Göteborg, kunna komma upp till 1,200 kronor. Detta synes mig sålunda stäldt på en oviss framtid, och då utskottets öfriga skäl afse något som inträffar i alla fall, antingen denna förhöjning beviljas eller icke, får jag yrka afslag på utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Ang. höjande af högsta delaktighetsbeloppet i folkskolelärares pensionsinrättning.

(Forts.)

Herr *von Friesen* förenade sig med herr Anjou.

Herr A. P. Danielson: Då statsutskottet varit alldeles ense i denna fråga, trodde jag icke man nu skulle behöfva mycket sysselsätta sig dermed. Som herrarne finna, har Riksdagen visserligen skrivit till Kongl. Maj:t och sagt, att, så vidt inga väsentliga bidrag komme i fråga, skulle saken tagas i öfvervägande. Men som man nu ser, gäller det icke obetydliga bidrag, under en förutsättning 76,000 och i en annan för en gång 58,000 kronor. Detta torde likväl icke vara det väsentligaste skälet för utskottets förslag, utan man har i utskottet ansett, att det icke vore nödigt anslå ytterligare medel till denna pensionering, så länge folkskolelärares löner på landsbygden i allmänhet icke äro högre än 700 kronor. Då lärarne på nu gällande grunder kunna beredas ända till 700 kronors pension, har utskottet icke ansett angeläget att öka delaktighetsbeloppet. Att i vissa fall från städernas sida rätt ofta beviljas högre löneförmåner, är nog riktigt; ja vida öfver 1000 kronor, men det finnes folkskolelärare i Stockholm, efter hvad man erfarit, som hafva åtskilliga tusen kronor, och för dem synes det icke betyda mycket, denna ökade pension som är i fråga, helst som det finnes lika lämplig utväg att skaffa sig högre bidrag för gamla dagar genom lifränta i enskild sådan anstalt. Då det stora flertalet af lärare hafva endast 700 kronor som lön, har utskottet ansett att icke något *allmänt* behof här föreligger, utan endast ett enstaka i afseende på de större städerna. Derfor har också statsutskottet ansett sig böra afstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

På dessa skäl och på grund af hvad utskottet i öfrigt anfört, ber jag nu få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Hammarlund: Jag ber om nrsäkt, att jag upptager kammarens tid med denna fråga, som helt visst förefaller mången obetydlig. Enligt mitt förmenande är det dock knappast något ärende vid denna riksdag, hvars lösning är så öfverensstämmande med billighet och rättvisa som just detta.

Då folkskolelärares pensionsinrättning år 1866 stiftades, var minimilönen för folkskolelärares 400 kronor, och högsta delaktighetsbeloppet i pensionsinrättningen sattes då till 1,000 kronor. Nu har minimilönen så småningom blifvit höjd från 400 till 600 kronor. Hvad är väl då mera rättvist, än att man också höjer maximibeloppet för delaktighet med 200 kronor, eller från 1,000 till 1,200 kronor.

Ang. höjande
af högsta del-
aktighetsbelop-
pet i folkskole-
lärares pen-
sionsinrätt-
ning.

(Forts.)

Detta är endast ett fasthållande af den princip, som gjorde sig gällande, då pensionsinrättningen stiftades.

Den komité, som förberedde inrättningens stiftande, uttalade nemligen den åsigten, att det borde vara medgifvet för folkskolelärare att blifva delaktige i pensionsinrättningen efter ett högre pensionsbelopp än minimilönen. Såsom skäl härför anfördes, att pensionen borde stå i något rimligt förhållande till den lön, som lärarne åtnjöte. Så är emellertid icke för närvarande förhållandet. Om icke ändring härutinnan sker, så är fara värdt, att en och annan högre aflönad lärare qvarstannar längre, än hvad som är för skolan gagneligt och nyttigt, emedan han icke får en pension, som på något sätt svarar mot lönen.

Dessa skäl gillades fullkomligt af 1886 års Riksdag, som i ämnet aflät skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda, hvilket inflytande en förhöjning af högsta delaktighetsbeloppet i folkskolelärares pensionsinrättning från 1,000 till 1,200 kronor skulle utöfva på nämnda inrättnings samt folkskolelärares enke- och pupillkassas förmåga att uppfylla sina förbindelser, samt, för den händelse den ifrågasatta förhöjningen kunde ske utan *afsevärdt* ytterligare tillskott från statsverket, för Riksdagen i ämnet framlägga förslag.

Nu har pensionsinrättningens direktion lemnat den äskade utredningen och dervid förklarat, att genom den ifrågasatta förändringen skulle icke några afsevärda utgifter komma i fråga. En föregående talare nämnde, att direktionen i sitt utlåtande förklarat, att kassan icke skulle kunna fullgöra sina förbindelser med mindre än, att densamma erhöle antingen ett anslag för en gång af 58,000 kronor eller ett deremot svarande årsanslag af 2,600 kronor. Jag ber att få fästa den ärade talarens uppmärksamhet derpå, att detta var under förutsättning att minimilönen skulle höjas till 700 kronor. Men, såsom detta utlåtande angifver, är det 3,735 tjänster, som fortfarande äro delaktiga för ett belopp af endast 600 kronor. Först då alla dessa 3,735 tjänster uppflyttats till 700 kronors pension är ett årsanslag af 2,600 kronor behöfligt. Det torde emellertid dröja ganska länge, innan vi komma derhän.

För öfrigt har såsom det förnämsta skälet för afslag å Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning anförts, att det redan nu är 206 folkskolelärare-tjänster, som äro delaktiga i pensionsinrättningen efter 1,000 kronors lön. Man antager, att alla dessa tjänster skulle genast blifva delaktiga efter 1,200 kronors lön. Mine herrar, då det dröjt 20 år för dessa 206 att komma upp till 1,000 kronors delaktighet, kan man då verkligen antaga, att skoldistriktet, som hafva att sjelfva härom besluta och äfven skola lemna ganska höga bidrag till pensionskassan, skola genast vara villiga att höja delaktighetsbeloppet till 1,200 kronor? Det tror jag för min del icke är att befara.

Då den ifrågasatta förändringen är öfverensstämmande med rättvisa och billighet; då den ej för närvarande kräfver några utgifter från statsverkets sida; då Riksdagen redan förut förklarat sig vilja

hafva denna förändring genomförd, och då slutligen förändringen kommer att blifva till gagn för skolan, så anhåller jag vördsamt, att kammaren måtte skänka sitt understöd åt den kongl. propositionen, till hvilken jag nu yrkar bifall.

Ang. höjande af högsta delaktighetsbeloppet i folkskolelärares pensionsinrättning.

Med herr Hammarlund instämde herr *P. A. Siljeström*.

(Forts.)

Herr von Friesen: Jag fäste mig vid ett yttrande af en statsutskottsledamot, som helt naturligt höll på statsutskottets förslag. Han sade, att denna föreslagna högre pensionering var till fördel för de större städerna. Detta är icke sant, om man ser saken ur ekonomisk synpunkt, ty den innebär en ökad utgift för dessa samhällen. Om de nemligen gå in i pensionsinrättningen för större delaktighetsbelopp, få de också betala högre afgifter, än hvad de nu göra. Det kan således icke vara någon besparing för de större städerna, som denna högre pensionering skulle medföra. Det är visserligen en fördel för deras *folkskoleväsende*, men derigenom blir det väl så också för hela landets. Jag tror således, med hänsyn till hvad förut blifvit sagdt i denna fråga, och då kostnaden för närvarande icke är någon alls och i framtiden endast kan blifva på sin höjd 2,600 kronor årligen, icke 58,000 eller 76,000, som jag tyckte antydast — den sistnämnda summan skulle betingas af helt andra förhållanden — att antagandet af förslaget skulle vara till fördel för hela vårt lands folkskoleväsende, som ju är denna kammare om hjertat, och att det i följd häraf med afseende på den icke afsevärda kostnaden vore ganska välbetänkt att lemna bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Häruti instämde herr *Key*.

Herr A. P. Danielson: Den siste talaren slutade med hvad jag ämnade säga. Att antagandet af propositionen vore till hufvudsaklig nytta och fördel för folkskoleväsendet i de större städerna kan icke bestridas. Men antingen skulle, som jag nämnt, staten betala årligen för denna fördel 2,600 kronor eller också på en gång 56,000 kronor. Att herr Hammarlund är varm vän af denna sak är ganska naturligt. Han har ju också, om jag icke minnes orätt, väckt motionen i frågan, som ligger till grund för nu afsedda förslaget.

Herr von Friesen: Jag tror icke, att förslaget innebär någon fara för att på landsbygden utgifterna för folkskolan skola pressas upp. Ty delaktighetsbeloppet får icke blifva större än den verkliga lönen, oberäknadt husrum, vedbrand och kofoder. Det fordras t. ex., för att delaktighetsbeloppet skall få vara 1,000 kronor, att skolläraren skall hafva 1,000 kronors lön och dessutom husrum, vedbrand och kofoder. Dessa sistnämnda poster beräknas till och ersättas med vid pass 500 kronor i de större städerna eller i allmänhet i sådana sam-

Ang. höjande af högsta delaktighetsbeloppet i folkskollärares pensionsrättning.

(Forts.)

hällen, der de ej utgå in natura. Det erfordras således der en aflöning af 1,500 kronor, för att delaktighetsbeloppet skall kunna få uppgå till 1,000 kronor, och likaså en aflöning af 1,700 kronor för ett delaktighetsbelopp af 1,200 kronor. Jag hemställer, om det är sannolikt, att många sådana fall skola komma att förefinnas, och allra minst torde det på landsbygden vara någon utsigt, att det nu gjorda förslaget skall hafva något som helst inflytande på pensionsafgiftens storlek.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad och efter af herr talmannen gifna propositioner å de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 2—4.

Biföllos.

Punkten 5.

Sedan Kongl. Maj:t föreslagit, att åt regementsläkaren vid Smålands husarregemente *Per Johan Danielson Aschan* måtte å allmänna indragningsstaten uppföras en årlig pension, att från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhåller afsked från regementsläkaretjensten, under hans återstående lifstid utgå med så stort belopp, att den, tillsammans med den från arméns pensionskassa honom tillkommande pension af 600 kronor, utgjorde 2,800 kronor, eller med 2,200 kronor, hemställde utskottet under denna punkt, att Kongl. Maj:t:s ifrågavarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

I fråga härom anförde:

Chefen för kongl. landförsvarsdepartementet, herr statsrådet Ryding: Herr talman! Mine herrar! Då utskottet afstyrkt denna Kongl. Maj:t:s proposition, anser jag mig skyldig regeringen att säga de skäl, på hvilka Kongl. Maj:t grundat sin framställning, utan att derfor vilja göra någon hemställan om ändring i utskottets beslut.

När dessa ansökningshandlingar inkommo från regementsläkaren Aschan, erkänner jag, att jag hade precis samma uppfattning som statsutskottet, eller att ansöknigen af principiella skäl borde afslås. Men jag behöfde icke forska länge, förrän jag fann ett alldeles fullkomligt likartadt fall med detta från år 1882, men en fråga, som då afgjordes så, att Riksdagen *beviljade* hvad Kongl. Maj:t hemställt. Det var nemligen då fråga om regementsläkaren vid Bohusläns regemente, Appeltofft, hvilken äfvenledes icke hade gått in på nya pensionsstaten, hade likaledes bibehållit lön på gammal stat, och hade då kommit till en ålder af 71 år; han var icke heller skyldig att taga afsked. Då hemställde Kongl. Maj:t till Riksdagen om en pension för Appeltofft af 2,800 kronor, och denna blef af Riksdagen bifallen.

Förhållandet var således analogt med nu föreliggande fall. Enda skillnaden är, att här är om möjligt litet mera ömmande omständigheter än för Appeltofft. Aschan är nemligen äldre. Aschan har haft mindre inkomster att taga af för att lägga af något för sin ålderdom. Både Aschans och Appeltoffts läkarebetyg utvisa skröplighet, men nära nog mera för Aschan än för Appeltofft. När dertill kommer, att statsverket ovilkorligen måste, när Aschan är hindrad att tienstgöra — hvilket han nästan alltid är — betala extra läkare med 7 kronor om dagen, så ansåg sig Kongl. Maj:t böra framlägga proposition om pension för Aschan. Tala principiella skäl för det resultat, hvar till utskottet har kommit, så tala åter prejudikatsskäl för Kongl. Maj:ts uppfattning; och då man vet hvilken roll prejudikat spela i sådana fall som detta, skall kammaren icke undra på, att Kongl. Maj:t hänsköt frågan till Riksdagen.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 6—11.

Biföllos jemväl.

Punkten 12.

I denna punkt hemställde utskottet om bifall till en af Kongl. Maj:t gjord framställning, att lektorn vid allmänna läroverket i Östersund *Karl Henrik Brandt* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked varder honom beviljad, för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 3,000 kronor.

Vid punkten fans fogad reservation af herr *Ol. Jonsson* i Hof, hvilken ansett, att ifrågavarande pension bort sättas till i jennadt tal 60 % af lönen eller 2,400 kronor.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Jonsson i Hof: Då jag fått ordet är det skäl att yttra mig något, om icke för annat, så åtminstone för att be att få fästa uppmärksamheten på ett tryckfel i min reservation, hvilket annars ingen skulle hafva fäst sig vid. På 16:de raden å 27 sidan står »kombinerade tienstetiderna». Dessa ord skola naturligtvis vara kombinerade tjenste- och lefnadsår. — Det är väl ingen stor utsigt om bifall till reservationen, men det vore bra att få fast en princip i dessa fall. Det kan väl hända att icke den princip, jag kastat fram, vore den bästa, men jag föreställer mig att den vore bättre än att, som nu sker, bevilja 75 % af lönen, vare sig tjensteåren äro 20, 25 eller 28. Enär likväl kammaren sannolikt vill gå igenom hela hufvudtiteln före sammanträdet slut, skall jag icke vidare upptaga tiden, utan endast an hålla om bifall till reservationen.

Chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Hammarskjöld: Herr talman! Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att det icke saknas princip i Kongl. Maj:ts sätt att behandla frågor angående pensioner för embetsmän, som ännu icke uppnått pensionsåldern. Principen är nemligen den, att pensionen icke skall vara någon fördel för den person, om hvars afskedstagande det är fråga; men att icke heller detta afskedstagande skall ställa honom i en sämre ställning än den han skulle hafva, om han tjänade qvar och först vid uppnådd pensionsålder fick afsked med en del af lönen i pension.

Nu förhåller det sig så med så väl lektor Brandt som lektor Svahn, om hvilken senare handlas i nästa punkt, att de äro behäftade med obotliga sjukdomar och icke kunna göra tjenst. Båda måste därför afstå sina tjenstgöringspengar och derjemte 25 procent af den öfriga lönen. Af denna återstår sålunda 75 procent. Nu är föreslaget att gifva dem i pension 75 procent af lönen. Alltså är den föreslagna pensionen precis samma belopp, som de skulle ha om de tjänade qvar.

Ett afslag på Kongl. Maj:ts proposition och ett bifall till reservationen skulle för dem medföra så stor förlust vid afskedstagandena, att de icke kunna taga afsked före uppnådd pensionsålder, utan måste, oaktadt de äro otjenstbara, stå qvar i tjensten. Då således ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition skulle lända icke lektor Brandt utan Östersunds läroverk till fördel, eller, med andra ord, då pensionen blifvit satt till det belopp, Brandt har rätt att behålla, om han står qvar i tjensten, ber jag kammaren behjerta läroverkets bästa och bifalla den nu föredragna punkten.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr talmannen gaf proposition först på bifall till utskottets hemställan oförändrad och derefter på bifall till det af herr Jonsson i Hof framställda ändringsförslag; och blef den förra propositionen med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 13—16.

Biföllos.

Punkten 17.

I fråga om en af Kongl. Maj:t gjord framställning om pension för professoren H. F. Lings enka hemstälde utskottet under denna punkt, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte på detta sätt bifallas, att öfverläraren vid gymnastiska centralinstitutet professoren Hjalmar Fredrik Lings enka Josefina Ling, född Rolf, må, så länge hon förblifver enka, från allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 500 kronor, att utgå från och med år 1887.

Efter det denna utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr Persson i Stallerhult, hvilken yttrade: Vid det förhållande, att, på sätt af utskottsbetänkandet framgår, den ifrågavarande enkan Ling eger en kapitaltillgång af omkring 5,000 kr., hvaraf hon bör kunna påräkna en årlig ränteinkomst af ungefär 250 kr., anser jag att hon borde kunna vara belåten med något mindre pensionsbelopp än det af utskottet föreslagna; och får jag därför yrka, att detta belopp nedsättes från 500 kronor till 300 kronor.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 18.

Bifölles.

Punkten 19.

Lades till handlingarne.

Punkterna 20—24.

Biföllos.

§ 6.

Ordet lemnades till

Herr vice talmannen Sv. Nilsson, hvilken yttrade: Jag anholder att statsutskottets nyss bordlagda utlåtande n:o 8, angående utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, måtte uppföras främst på föredragningslistan bland de två gånger bordlagda ärenden, hvilka skola komma till afgörande vid sammanträdet lördagen den 18 dennes. Jag har skäl antaga, att Första Kammaren kommer att fatta ett likartadt beslut, på det att, om gemensamma voteringar rörande frågor på åttonde hufvudtiteln komma att ega rum, sådana må kunna verkställas före midsommar.

Med bifall till den af herr vice talmannen sålunda gjorda framställning beslöt kammaren, att statsutskottets utlåtande n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, skulle å den föredragningslista, som komme att upprättas för kammarens sammanträde nästa lördag den 18 i denna månad, uppföras främst bland de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

lagutskottets utlåtande n:o 18, i anledning af väckta motioner om ändringar i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871.

Torsdagen den 16 Juni, f. m.

Detta ärende skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag angående kammarens i dagens sammanträde fattade beslut.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *And. Andersson* i Hakarp under fjorton dagar från och med den 25 dennes.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.